

Lönerapport 2022

Löner och löneutveckling år 1913–2021
efter klass och kön

Författare: Mats Larsson, Enheten för samhällspolitik

Innehåll

Sammanfattning	2
1 Löner år 2021	3
<i>Lön efter klass, kön, sektor, ålder och region</i>	
2 Löneutveckling	10
<i>Löneutveckling år 2020–2021</i>	
<i>Real löneutveckling</i>	
<i>Löner år 1913–2021</i>	
3 Kvinnor och män	24
<i>Standardvägda löner</i>	
<i>Kvinnors lön i procent av mäns lön år 2000–2021</i>	
<i>Andel kvinnor och medellön efter sektor</i>	
<i>Löner för kvinnor och män år 1913–2021</i>	
Bilaga 1 Metod och dataunderlag	38
Bilaga 2 Månadslön för anställda efter klass, kön och sektor	40

Sammanfattning

Medellönen för samtliga anställda var 36 400 kronor i månaden enligt 2021 års lönestatistik. För arbetare var medellönen 28 500 kronor och för tjänstemän 43 600 kronor. Medellönen var alltså 15 100 kronor, eller 53 procent, högre för tjänstemän än för arbetare.

De två senaste åren, år 2020–2021, har medellönen för samtliga anställda ökat med 4,9 procent. För arbetare ökade medellönen med 3,9 procent och för tjänstemän med 5,5 procent. I kronor motsvarar det 1 080 kronor för arbetare och 2 260 kronor för tjänstemän. Lönegapet mellan arbetare och tjänstemän har därmed ökat med 1 180 kronor, eller cirka 1,5 procentenhet, år 2020–2021.

För hela 2000-talet har lönegapet dock ökat ännu mer; från 40 procent högre medellön för tjänstemän än för arbetare år 2000 till 53 procent år 2021. Lönegapet var därmed lika stort år 2021 som på 1930-talet.

Kvinnor och män

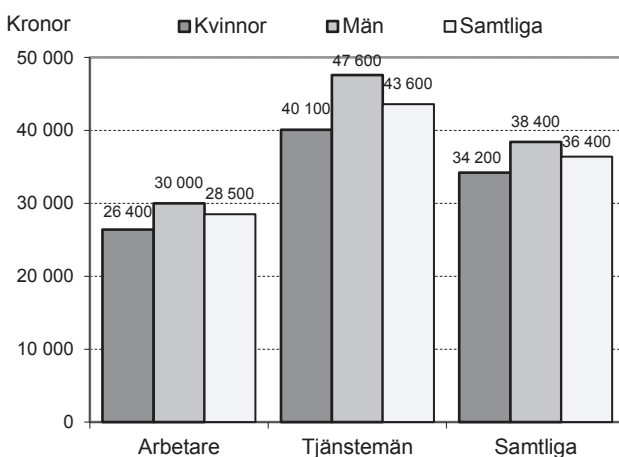
Medellönen för kvinnor var 34 200 kronor och för män 38 400 kronor år 2021. Medellönen var alltså 4 200 kronor, eller 12 procent, högre för män. Bland arbetare var skillnaden 3 600 kronor, 14 procent, och bland tjänstemän 7 500 kronor, 19 procent.

Löneskillnaden mellan kvinnor och män har därmed ökat något 2020–2021. För hela 2000-talet har löneskillnaden däremot minskat, dock främst bland tjänstemän. Bland tjänstemän har löneskillnaden mellan kvinnor och män minskat med cirka åtta procentenheter och bland arbetare med cirka tre procentenheter år 2000–2021.

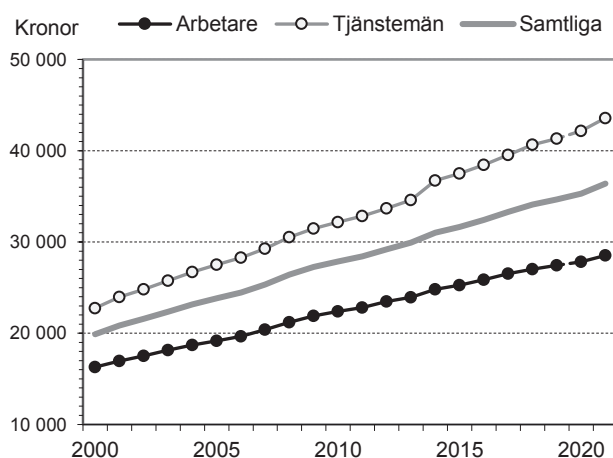
Reallöner

Reallönerna har ökat nästan varje år under 2000-talet. År 2020–2021 ökade reallönerna för arbetare med 1,2 procent och för tjänstemän med 2,7 procent. Totalt för hela 2000-talet så har reallönen ökat med 36 procent för arbetare och med 51 procent för tjänstemän år 2000–2021.

Månadslön efter klass och kön år 2021

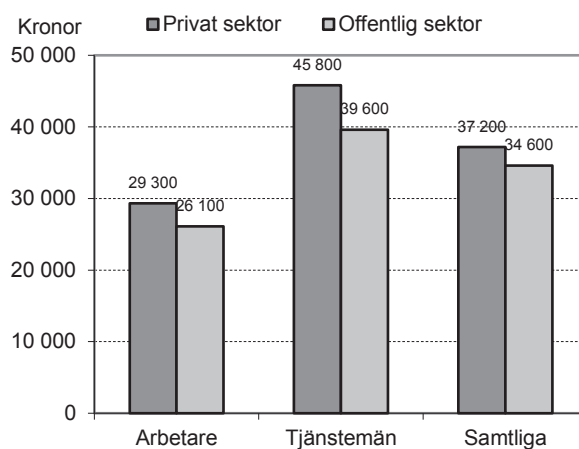
Månadslön efter klass år 2000–2021

Sektor

Medellönen var högre inom privat sektor än i offentlig sektor bland såväl arbetare som tjänstemän. Dessutom ökade lönerna mer i privat sektor än i offentlig sektor år 2020–2021. Skillnaden var dock större bland tjänstemän än bland arbetare.

Dessförinnan ökade lönerna mer i offentlig sektor än i privat sektor sex år i rad. Även detta gällde främst bland tjänstemän, då ett antal tjänstemannayrken hade en period av gynnsam löneutveckling.

1

Löner år 2021

År 2021 var den genomsnittliga månadslönen för arbete på heltid 36 400 kronor för samtliga anställda. För anställda med arbetaryrken var månadslönen 28 500 kronor och för anställda med tjänstemannaryrken 43 600 kronor. Medellönen var därmed 15 100 kronor, 53 procent, högre för tjänstemän än för arbetare (se tabell 1.1 och diagram 1.1).

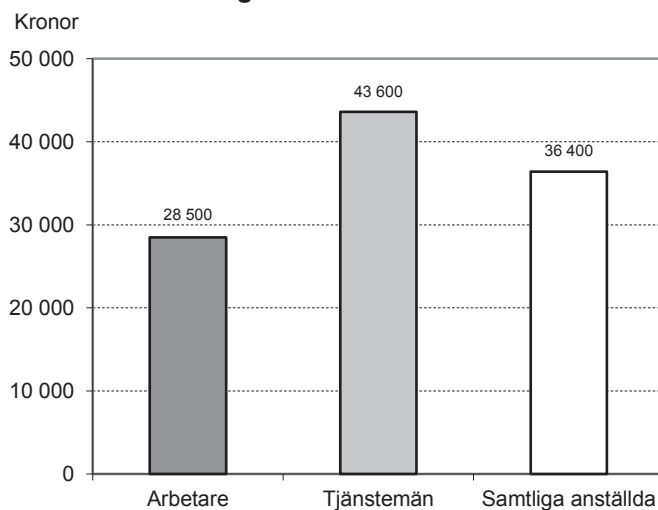
Detta framgår av LOs bearbetning av SCBs lönestrukturstatistik år 1994-2021.

Av lönestatistiken framgår även att löneskillnaden var stor inte bara mellan arbetare och tjänstemän utan också mellan kvinnor och män och mellan olika sektorer. Skillnaderna har dessutom ökat de senaste åren vilket framgår av följande avsnitt.

Tabell 1.1 Månadslön efter klass och kön år 2021

	Arbetare	Tjänstemän	Samtliga
Samtliga	28 500	43 600	36 400
Kvinnor	26 400	40 100	34 200
Män	30 000	47 600	38 400

Diagram 1.1 Genomsnittlig månadslön efter klass år 2021

Dataunderlag och lönebegrepp

Rapportens dataunderlag är Statistiska centralbyråns lönestrukturstatistik år 1994–2021.

Lönebegrepp i rapporten är tid- och prestationslön (grundlön), helglön samt andra (fasta) löneförmåner. Rörliga tillägg, till exempel för obekväm arbetstid, skiftgång eller övertid, ingår inte i lönebegreppet. Timlöner är uppräknade till månadslön och deltidsarbete är uppräknad till heltid.

Mer om lönebegrepp och definitioner i Bilaga 1 Metod och dataunderlag.

Kvinnor och män

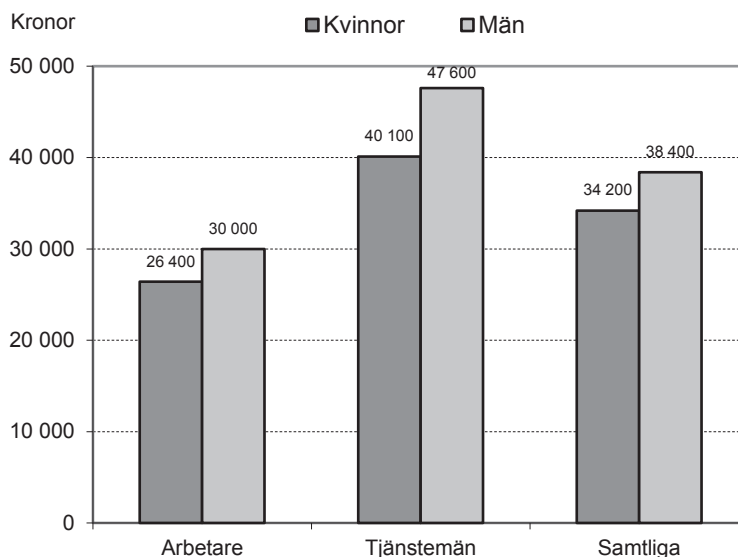
Kvinnor har lägre medellön än män. Bland samtliga anställda var medellönen för kvinnor 34 200 kronor och för män 38 400 kronor år 2021. Medellönen var alltså 4 200 kronor, eller 12 procent, högre för män än för kvinnor.

Löneskillnaden mellan kvinnor och män var större bland tjänstemän än bland arbetare. Bland arbetare var medellönen 26 400 kronor för kvinnor och 30 000 kronor för män, det vill säga 3 600 kronor, eller 14 procent, högre för män. Bland tjänstemän var medellönen 40 100 kronor för kvinnor och 47 600 kronor för män, det vill säga 7 500 kronor, eller 19 procent, högre för män än för kvinnor (se diagram 1.2 och tabell 1.1).

Löneskillnaden mellan kvinnor och män var alltså påtaglig år 2021. Den har dock minskat i relativt stadig takt de senaste 21 åren. Detta gäller främst bland tjänstemän, då löneskillnaden mellan kvinnor och män bland tjänstemän minskat med drygt åtta procentenheter år 2000–2021. Bland arbetare har löneskillnaden mellan kvinnor minskat med knappt tre procentenheter de senaste 21 åren.

I kapitel 3 ges en mer detaljerad beskrivning av löner och löneutveckling för kvinnor och män.

Diagram 1.2 Månadslön efter klass och kön år 2021

Sektor

En uppdelning av de anställda efter klass och sex olika sektorer (se faktaruta) visar att medellönen var högst för tjänstemän inom sektorn tillverkningsindustri, 47 700 kronor, närmast följda av tjänstemän inom byggnadsindustrin, 47 300 kronor, och privat tjänsteproduktion, 45 200 kronor.

Sex sektorer
Tillverkningsindustri
Byggnadsindustri
Privat tjänsteproduktion
Stat
Kommun
Region

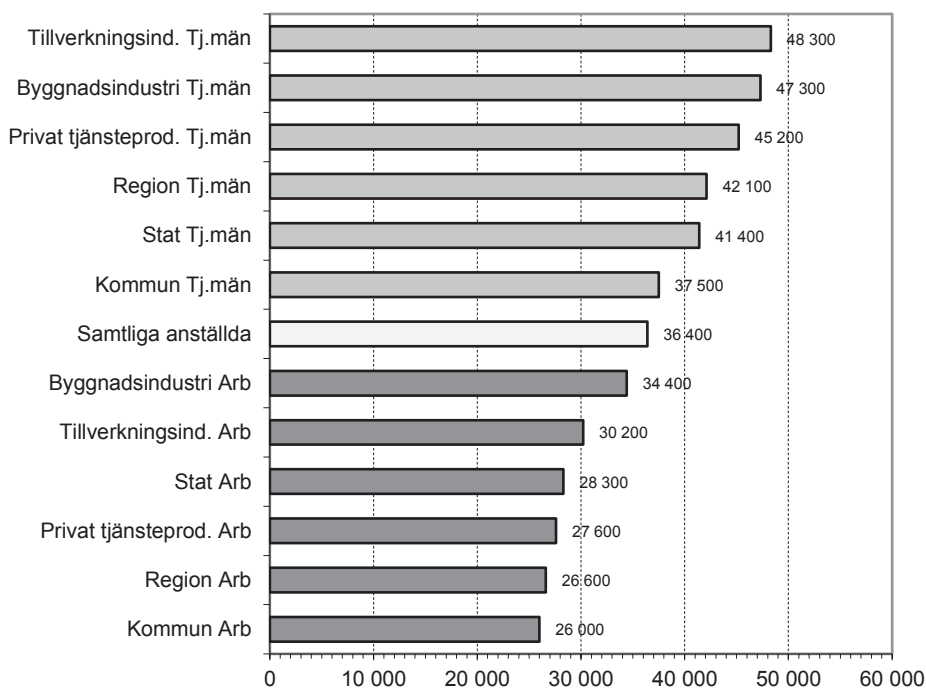
Därefter följer tjänstemän inom de offentliga sektorerna region/landsting, stat och kommun med 42 100 kronor, 41 400 kronor respektive 37 500 kronor i genomsnittlig månadslön.

Bland arbetare var medellönen högst inom byggnadsindustrin med 34 400 kronor i månaden följt av arbetare inom tillverkningsindustrin med 30 200 kronor och arbetare inom statlig sektor med 28 300 kronor i genomsnittlig månadslön.

Lägst medellön hade arbetare inom kommunal sektor med 26 000 kronor. Något högre medellön hade arbetarna inom region/landsting, 26 600 kronor, och privat tjänsteproduktion, 27 800 kronor (se diagram 1.3 och tabell 1.2).

Lönerna var alltså klart högre för tjänstemän än för arbetare inom samtliga sex sektorer. Räknat i procent så var skillnaden störst i privat tjänstesektor där medellönen var 64 procent (17 600 kronor) högre för tjänstemän än för arbetare. Minst löneskillnad var det i byggnadsindustrin där medellönen var 38 procent (12 900 kronor) högre för tjänstemän än för arbetare.

Diagram 1.3 Genomsnittlig månadslön år 2021
Arbetare och tjänstemän. Sex sektorer

Tabell 1.2 Månadslön efter klass, kön och sektor år 2021

Sektor	Arbetare			Tjänstemän			Samtliga anställda		
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga
Samtliga sektorer	26 400	30 000	28 500	40 100	47 600	43 600	34 200	38 400	36 400
Privat sektor	26 600	30 400	29 300	41 600	49 200	45 800	34 600	38 700	37 200
Tillverkningsindustrin	28 300	30 500	30 200	44 600	50 000	48 300	37 300	38 000	37 800
Byggnadsindustrin	30 600	34 500	34 400	38 600	50 700	47 300	36 600	37 600	37 500
Tjänsteproduktion	26 300	28 600	27 600	41 300	48 900	45 200	34 200	39 200	36 900
Offentlig sektor	26 100	26 200	26 100	38 500	42 300	39 600	33 700	36 600	34 600
Stat	26 900	29 100	28 300	40 100	43 200	41 400	39 200	40 900	40 000
Kommun	26 000	26 000	26 000	37 300	38 200	37 500	31 700	32 000	31 800
Landsting	26 800	26 200	26 600	39 800	49 900	42 100	36 600	43 900	38 200

23 sektorer

En mer detaljerad uppdelning av löntagarna på 23 sektorer (se faktaruta) visar än mer tydligt på tjänstemännens lönemässiga försprång. Inte inom någon av de 23 sektorerna var medellönen för arbetare högre än de 36 400 kronor, som var medellönen för samtliga anställda år 2021. För tjänstemän var medellönen däremot betydligt högre än så inom de flesta sektorer (se diagram 1.4).

Högst medellön av alla hade tjänstemännen inom finans- och försäkringsverksamhet med en genomsnittlig månadslön på 55 400 kronor år 2021. Därefter var det ett hopp ner med ett antal tusenlappar till tjänstemän inom information och kommunikation, vars medellön var 50 600 kronor. Närmast därefter kom tjänstemännen inom tillverkningsindustri och byggnadsindustrin med drygt 48 300 kronor respektive 47 700 kronor i medellön.

För arbetare var det betydligt lägre medellöner som gällde. Endast i sju sektorer nådde medellönen för arbetare över 30 000 kronor. Högst medellön för arbetare var det i sektorerna gruvor och mineralutvinningsindustrin, byggnadsindustri samt energi och miljö med 34 500, 34 400 respektive 32 700 kronor i medellön.

Lägst medellön hade arbetare i sektorerna kommunal barnomsorg, hotell och restaurang samt kommunal äldre- och handikappomsorg där medellönen för arbetare var 25 200, 25 600 respektive 25 800 kronor år 2021 (se diagram 1.4).

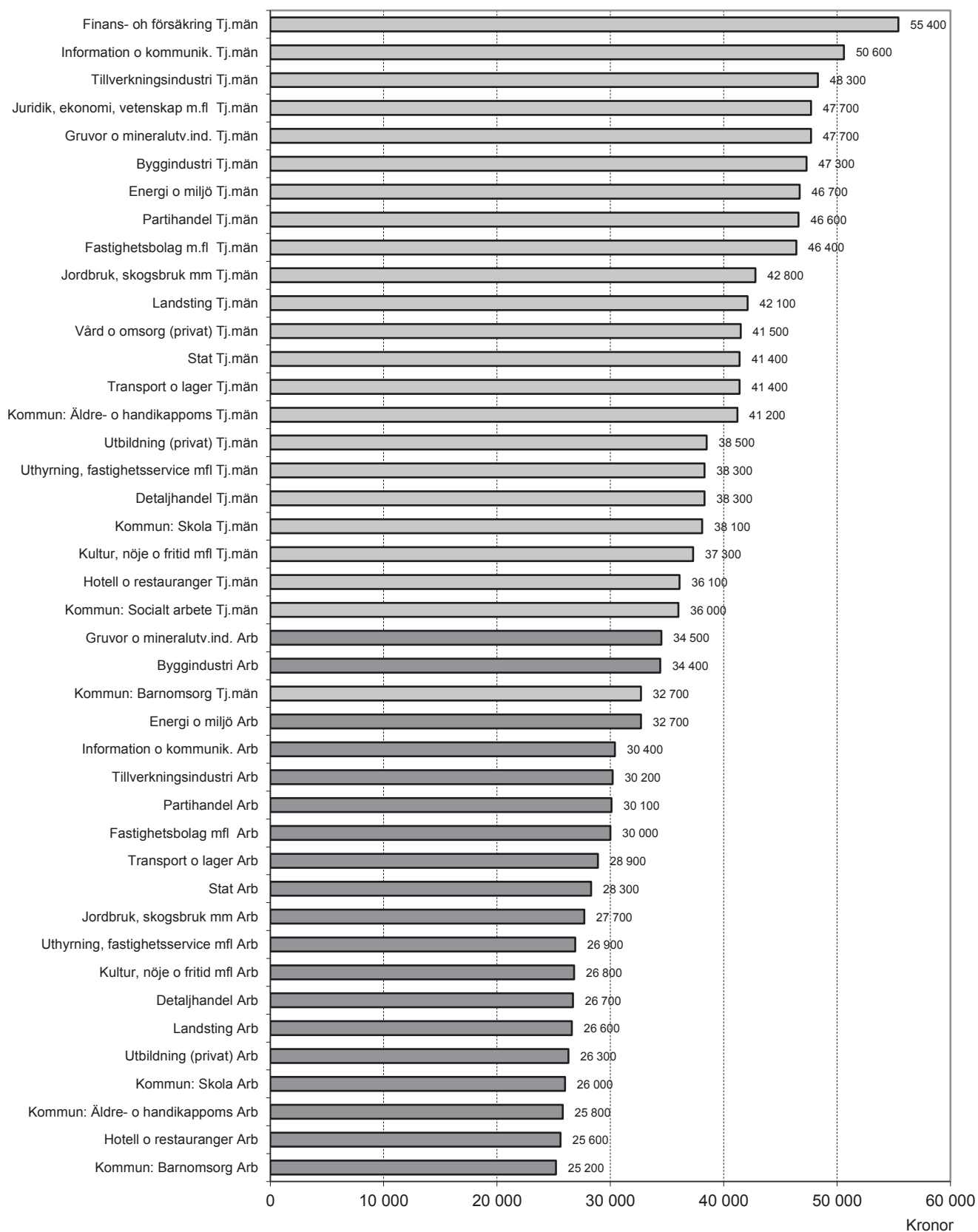
Privat sektor

A Jordbruk, skogsbruk och fiske
 B Gruvor och mineralutvinningsindustri
 C Tillverkningsindustri
 D+E Energi och miljö
 F Byggnadsindustri
 G Handel och serviceverkstäder
 46 Partihandel
 47 Detaljhandel
 H Transport och magasinering
 I Hotell och restauranger
 J Information och kommunikation
 K Finans- och försäkringsverksamhet
 L Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare
 M juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
 N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster mfl
 P Utbildningsväsendet
 Q Vård och omsorg, socialtjänst
 R+S+T+U Kultur, nöje och fritid mfl

Offentlig sektor

Stat
 Kommun
 Äldre- o handikappomsorg
 Skola
 Barnomsorg
 Socialt arbete
 Region

Diagram 1.4 Månadslön efter klass och sektor år 2021
23 sektorer

Alder

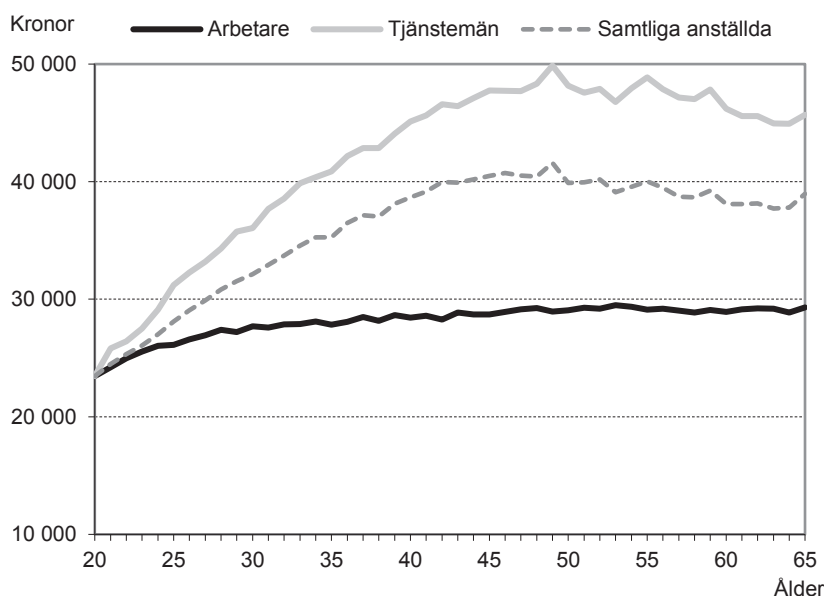
Arbetare och tjänstemän startar sina arbetsliv på ungefär samma lönenivå och år 2021¹ var medellönen för 20-åringar 23 500 kronor för såväl arbetare som för tjänstemän

Linda 2018 uppräknad till 2021
Dataunderlaget i detta avsnitt är SCBs Linda-databas gällande år 2018. De beräknade lönerna har därefter räknats upp med löneökning år 2018–2021 enligt SCBs löne-strukturstatistik efter klass, kön och

Det var dock bara i arbetslivets absoluta början som lönen var lika hög för arbetare som för tjänstemän. Redan bland 21-åringar var medellönen 1 600 kronor, sju procent, högre för tjänstemän än för arbetare och därefter ökade löneskillnaden i rask takt upp i åldrarna. Bland 25–29-åringar var medellönen cirka 6 500 kronor, cirka 20 procent, högre för tjänstemän än för arbetare, bland 30–39-åringar cirka 16 500 kronor, cirka 45 procent, högre och bland 40–49-åringar cirka 18 400 kronor, cirka 65 procent, högre. Därefter planar löneskillnaden ut och minskar även något bland 60–65-åringar (se diagram 1.5).

Medellönen för tjänstemän ökade alltså betydligt mer än för arbetare efter ålder. Det gäller såväl mellan respektive åldersgrupp som hur långt upp i åldrarna som lönen ökar. För tjänstemän ökade medellönen i takt med stigande ålder de först 30 åren av arbetslivet medan medellönen för arbetare ökade i takt ålder endast de först 10 åren av arbetslivet. Dessutom var alltså ökningstakten mellan åldrarna klart högre för tjänstemän än för arbetare (se diagram 1.5).

Diagram 1.5 Månadslön efter klass och ålder år 2021¹

¹ Dataunderlaget i detta avsnitt är SCBs Linda-databas gällande 2018 års löner. Dessa har dock räknats upp med löneökning år 2018–2021 enligt SCBs lönestrukturstatistik efter klass, kön och sektor.

Ålder – kvinnor och män

Män hade högre genomsnittlig månadslön än kvinnor i samtliga åldersgrupper år 2021. Redan i åldrarna 20–29 år var medellönen i genomsnitt cirka 2 000 kronor, cirka sju procent, högre för män än för kvinnor i respektive ettårsgrupp bland samtliga anställda. I åldrarna 30–39 år ökade löneskillnaden till cirka 3 500 kronor, cirka 11 procent, i åldrarna 40–45 år till cirka 5 500 kronor, cirka 14 procent, och i åldrarna 50–59 år till cirka 6 200 kronor, cirka 16 procent. I åldrarna 60–65 år minskade dock löneskillnaden ner till cirka 5 200 kronor, cirka 10 procent, högre månadslön för män än för kvinnor i respektive ettårsgrupp år 2021 (se diagram 1.6).

Löneskillnaden mellan kvinnor och män efter ålder skiljer sig dock åt mellan arbetare och tjänstemän. Det gäller både löneskillnadens storlek och hur den var fördelad över åldersgrupperna.

Bland arbetare var löneskillnaden ungefär lika stor över alla åldrar då medellönen var mellan 3 500–4 000 kronor, cirka 14 procent, högre för män än för kvinnor i de flesta åldersgrupper bland arbetare (se diagram 1.7).

Bland tjänstemän ökade löneskillnaden påtagligt mellan kvinnor och män i takt med åldern. Bland tjänstemän i åldrarna 20–29 år var medellönen cirka 1 800 kronor, cirka sex procent, högre för män än för kvinnor i respektive ettårsgrupp och i åldrarna 50–59 år hade löneskillnaden ökat till cirka 11 500 kronor, cirka 27 procent, till männens favör (se diagram 1.8).

Diagram 1.6 Månadslön efter kön och ålder år 2021¹
Samtliga anställda

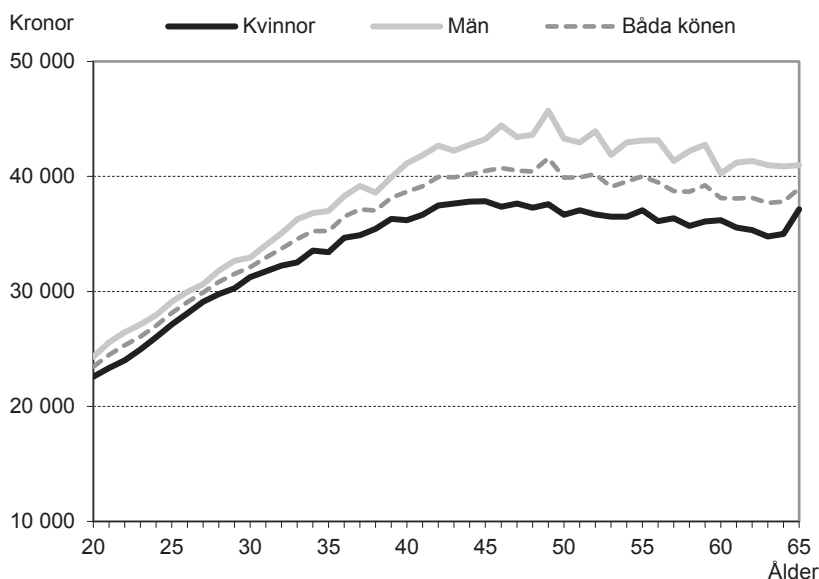

Diagram 1.7 Månadslön efter klass, kön och ålder år 2021¹
Arbetare

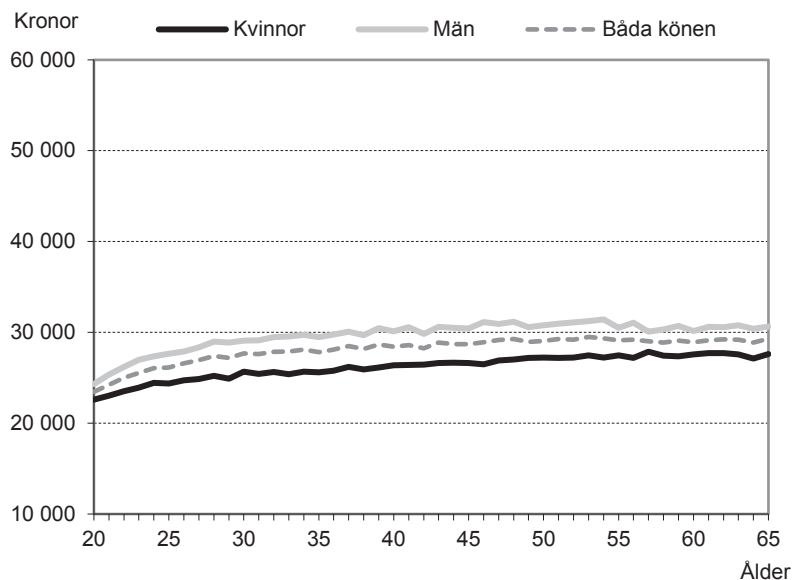
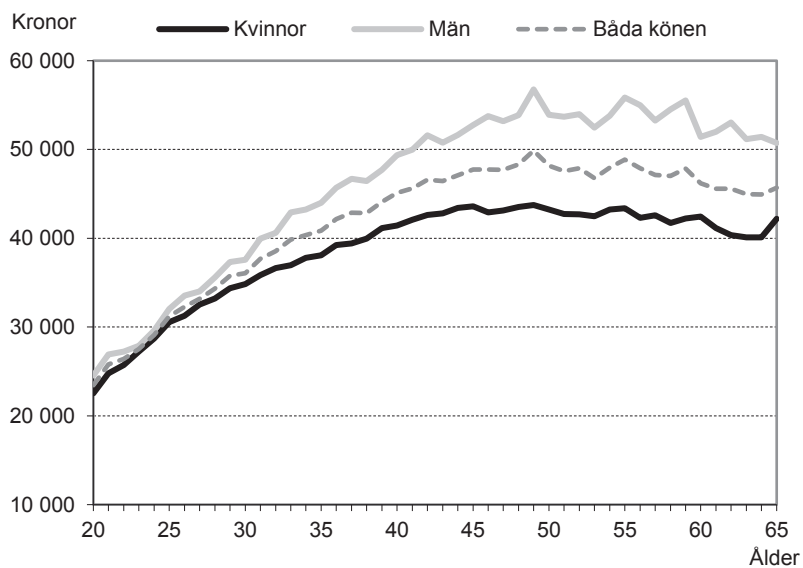

Diagram 1.8 Månadslön efter klass, kön och ålder år 2021¹
Tjänstemän

Region

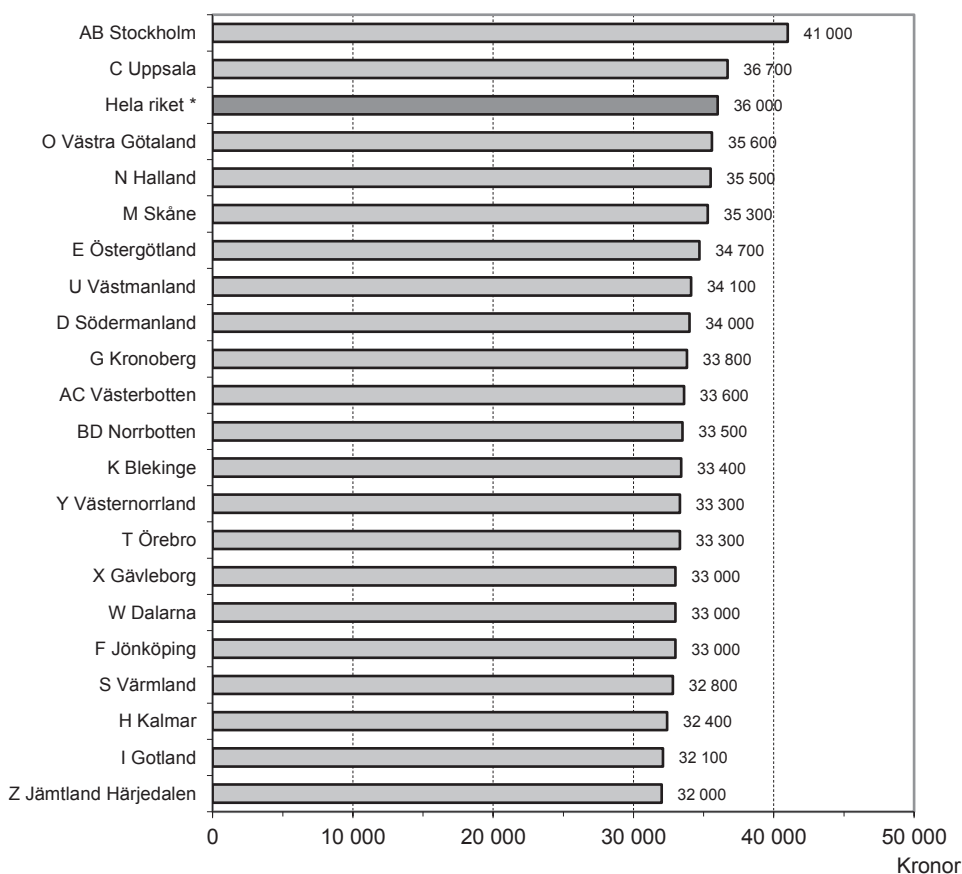
Lönerna varierar mellan Sveriges 21 regioner. Variationen var dock större bland tjänstemän än bland arbetare och det var främst Region Stockholm som skiljer sig från övriga län.

Linda 2018 uppräknad till 2021
Dataunderlaget i detta avsnitt är SCBs Linda-databas gällande år 2018. De beräknade lönerna har därefter räknats upp med löneökning år 2018–2021 enligt SCBs löne-strukturstatistik efter klass, kön och

I Region Stockholm var den genomsnittliga månadslönen för samtliga anställda 41 000 kronor år 2021². Närmast efter kom Region Uppsala med 36 700 kronor. Endast i dessa två län var medellönen högre än medellönen för hela riket, vilken var 36 000 kronor år 2021.

Lägst medellön var det i Region Jämtland och Region Gotland där medellönen var 32 000 respektive 32 100 kronor (se diagram 1.9).

Diagram 1.9 Lön efter region år 2021². Samtliga anställda

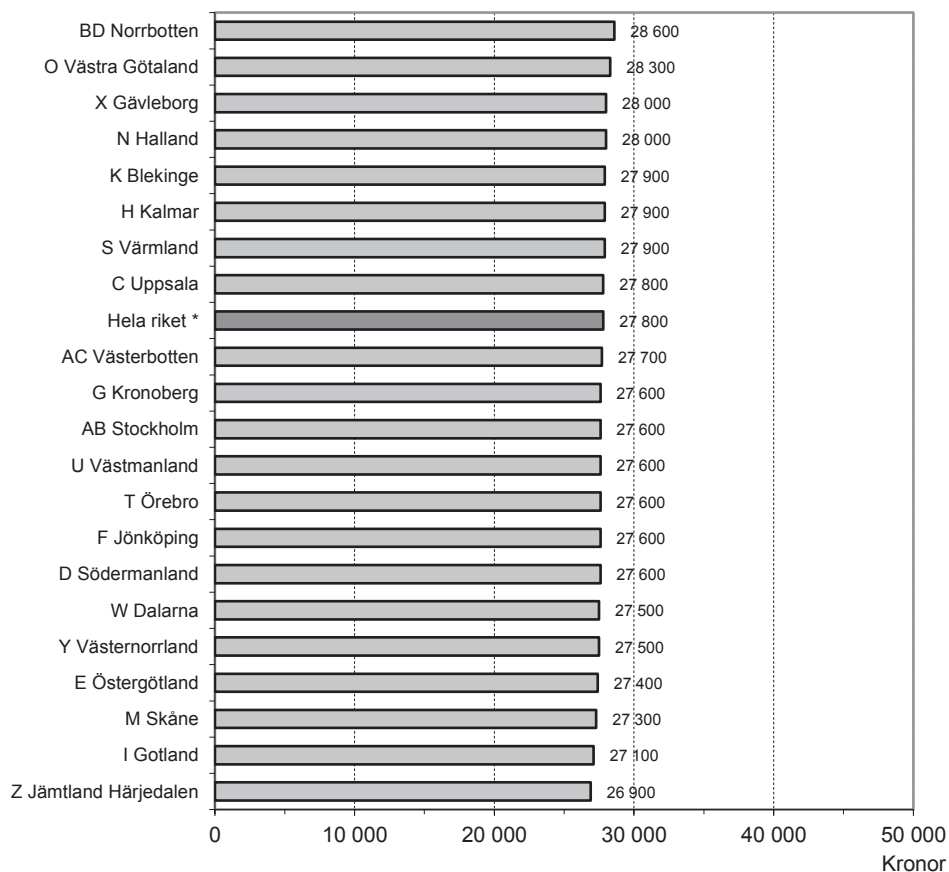

² Dataunderlaget i detta avsnitt är SCBs Linda-databas gällande 2018 års löner. Dessa har dock räknats upp med löneökning år 2018–2021 enligt SCBs lönestrukturstatistik efter klass, kön och sektor.

Bland arbetare var medellönen relativt jämnt fördelad mellan regionerna och i 19 av de 21 regionerna var medellönen för arbetare som mest 500 kronor högre än medellönen för samtliga arbetare i hela riket, som var 27 800 kronor. Endast i en region, region Norrbotten, var medellönen för arbetare mer än 500 kronor högre än för samtliga arbetare. Medellönen för arbetare i region Norrbotten var 28 600 kronor, det vill säga 800 kronor högre än genomsnittet för hela riket.

I två regioner var medellönen för arbetare mer än 500 kronor lägre än för samtliga arbetare. Det var i Region Jämtland Härjedalen och Region Gotlands där medellönen för arbetare var 26 900 kronor respektive 27 100 kronor år 2021 (se diagram 1.10).

Diagram 1.10 Lön efter region år 2021². Arbetare

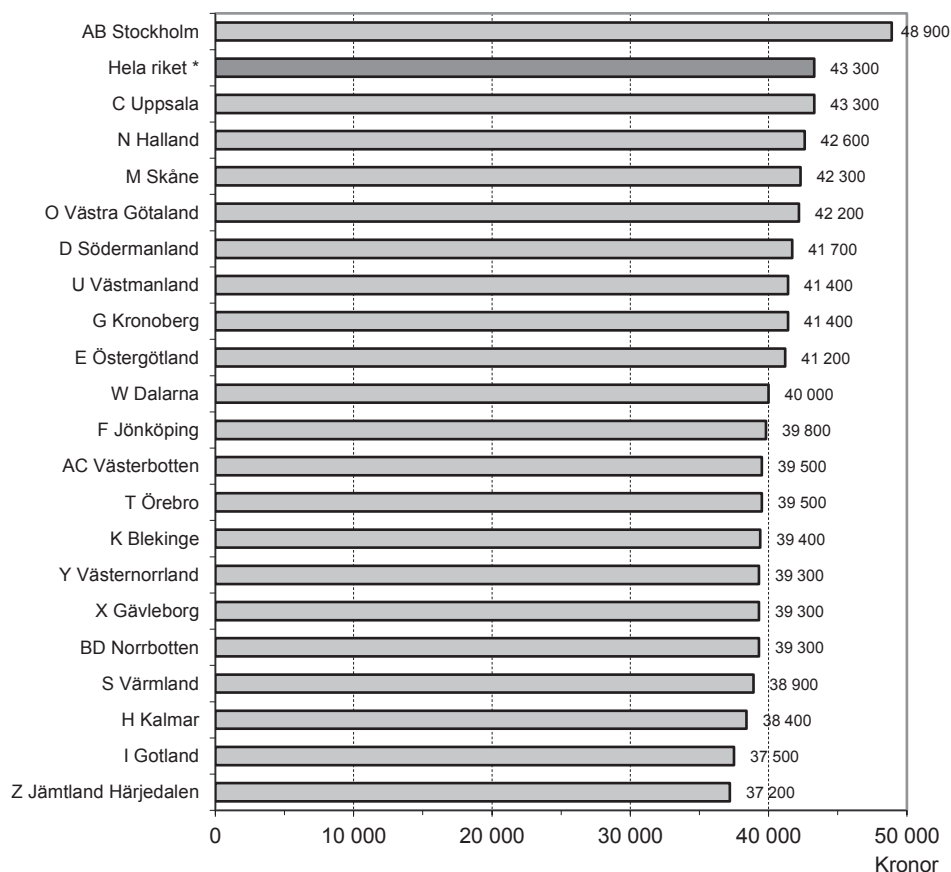

Bland tjänstemän var löneskillnaden mellan regionerna större än bland arbetare. Det var dock främst Region Stockholm som avvek från de övriga länen genom att ha en klart högre medellön än alla andra regioner. I Region Stockholm var medellönen för tjänstemän 48 900 kronor och Region Stockholm var därmed den enda regionen där medellönen för tjänstemän var högre än medellönen för samtliga tjänstemän i hela rikt, som var 43 300 kronor.

Närmast efter Region Stockholm kom Region Uppsala och Region Halland där medellönen för tjänstemän var 43 300 kronor respektive 42 600 kronor.

Lägst medellön för tjänstemän var det i Region Jämtland Härjedalen och Region Gotlands där medellönen för tjänstemän var 37 200 kronor respektive 37 500 kronor år 2021 (se diagram 1.11).

Diagram 1.11 Lön efter region år 2021². Tjänstemän

2

Löneutveckling

På 2000-talet har den genomsnittliga månadslönen för samtliga anställda ökat från 19 900 kronor år 2000 till 36 400 kronor år 2021. Medellönen har därmed ökat med 16 500 kronor, eller 83 procent, på 21 år.

För arbetare har medellönen ökat från 16 300 kronor till 28 500 kronor och för tjänstemän från 22 800 kronor till 43 600 kronor år 2000–2021. För arbetare motsvarar det en löneökning på 75 procent, eller 12 200 kronor, och för tjänstemän 92 procent, eller 20 800 kronor.

Medellönen har därmed ökat med 8 600 kronor, eller 16 procentenheter, mer för tjänstemän än för arbetare (se diagram 2.1 och tabell 2.1).

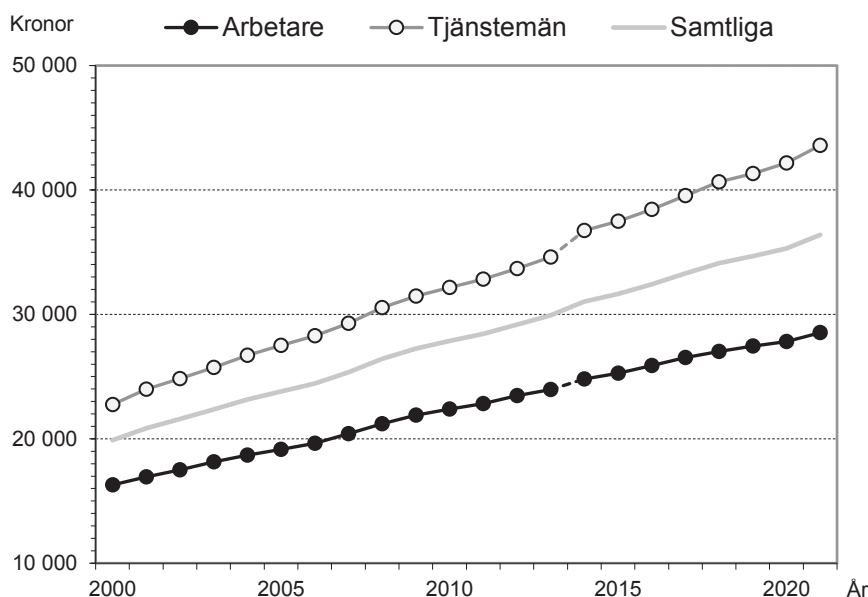
Notera att lönestatistiken har ett tidsse-
riebrott år 2014 då ett antal metodför-
ändringar genomfördes, ny yrkeskodning
med mera (se bilaga 1). I diagram 2.1 är
trendbrottet markerat med streckad linje.

Tabell 2.1 Månadslön och löneökning år 2000–2021

	Månadslön		Löneökning år 2000–2021		
	År 2000	År 2021	Kronor	Procent*	Årstakt*
Arbetare	16 300	28 500	12 200	75	2,7
Tjänstemän	22 800	43 600	20 800	92	3,1
Samtliga	19 900	36 400	16 500	83	2,9

* År 2000 är basår för beräkning av procenttalen

Diagram 2.1 Genomsnittlig månadslön efter klass år 2000–2021

Lönegap i kronor

Som framgått i föregående avsnitt så var medellönen för arbetare 15 100 kronor lägre än för tjänstemän år 2021. 21 år tidigare, år 2000 var motsvarande lönegap 6 500 kronor. Åren däremellan har lönegapet ökat i stadig takt med några hundralappar per år och totalt har det ökat med 8 600 kronor. Lönegapet har alltså mer än fördubblats de senaste 21 åren, räknat i kronor (se diagram 2.2a).

Lönegap i procent

Räknas lönegapet i procent så blir bilden av utvecklingen kanske inte lika dramatisk som när det räknas i kronor. Räknat i procent så var lönegapet cirka 40 procent år 2000, det vill säga att medellönen var 40 procent högre för tjänstemän än för arbetare. Åren därefter fram till år 2008, ökade lönegapet till 44 procent där det stabiliserades fram till år 2013.

År 2014 skiftade lönegapet upp med drygt tre procentenheter till cirka 48 procent. Det var dock främst en effekt av metodförändringar i lönestatistiken (ny yrkeskodning m.m., se bilaga 1).

Lönegapet låg kvar runt 48 procent något år för att därefter återigen börja öka. År 2018 nådde lönegapet över 50 procent vilket följdes av ytterligare ökning till 53 procent år 2021, vilket troligen är det största lönegap mellan arbetare och tjänstemän som förekommit sedan 1930-talet (se diagram 2.2b).

Orsaken till att lönegapet räknat i kronor respektive procent ger olika bilder av utvecklingen beror på att medellönen är så pass mycket högre för tjänstemän än för arbetare. Det medför att om medellönen ökar med lika många procent för både arbetare och tjänstemän så ökar medellönen ändå med fler antal kronor för tjänstemän än för arbetare. Lönegapet ökar då räknat i antal kronor men är oförändrat räknat i procent.

Diagram 2.2a Lönegap mellan arbetare och tjänstemän år 2000–2021. Kronor

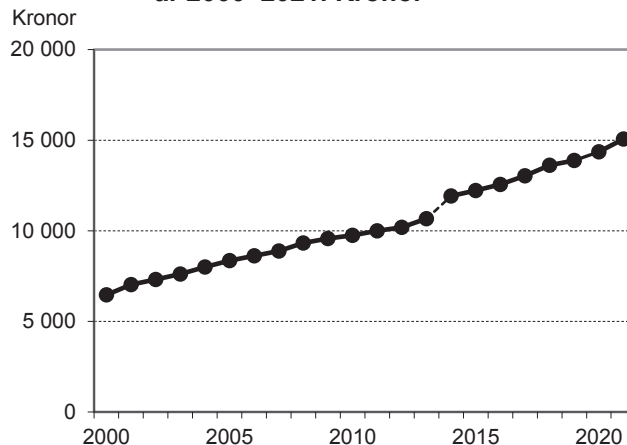
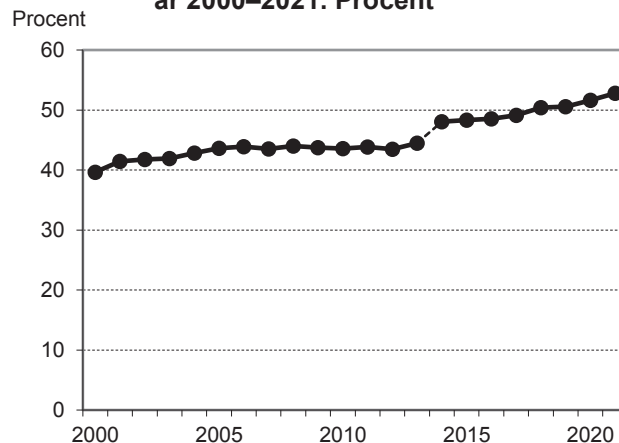

Diagram 2.2b Lönegap mellan arbetare och tjänstemän år 2000–2021. Procent

Löneutveckling år 2021

År 2021 ökade medellönen för samtliga anställda med 3,0 procent. För arbetare ökade lönen med 2,5 procent och för tjänstemän med 3,3 procent.

Räknat i kronor ökade medellönen för samtliga anställda med 1 070 kronor, för arbetare med 710 kronor och för tjänstemän med 1 410 kronor år 2021.

Skattningen av löneutvecklingen för ett enskilt år är dock relativt osäker. Exempelvis så kan lönerrevisioner för ett visst år försenas eller tidigareläggas och riskerar då att hamna i ”fel” mätperiod. År 2020 och 2021 var detta extra påtagligt då de flesta kollektivavtal prolongerades år 2020. Det vill säga att den nya avtalsperioden som skulle börja gälla i april 2020 för flertalet kollektivavtal sköts fram till november på grund av pandemin.

Detta medförde att nya löner för år 2020 betalades ut tidigast i december år 2020 vilket var för sent för att fångats upp i 2020 års lönestrukturstatistik eftersom mätperioden var i september månad för privat sektor och i november för offentlig sektor. I stället fångades dessa löneökningar upp i 2021 års strukturlönestatistik.

En summerad löneutveckling för flera år ger vanligen en mer stabil och relevant bild av löneutvecklingen och därför redovisas i följande avsnitt den summerade löneutvecklingen för de två senaste åren, år 2020–2021, vilket även är de två första åren i innevarande avtalsperiod för flertalet kollektivavtal gällande år 2020–2023.

Diagram 2.3a Löneökning efter klass år 2021
Procent

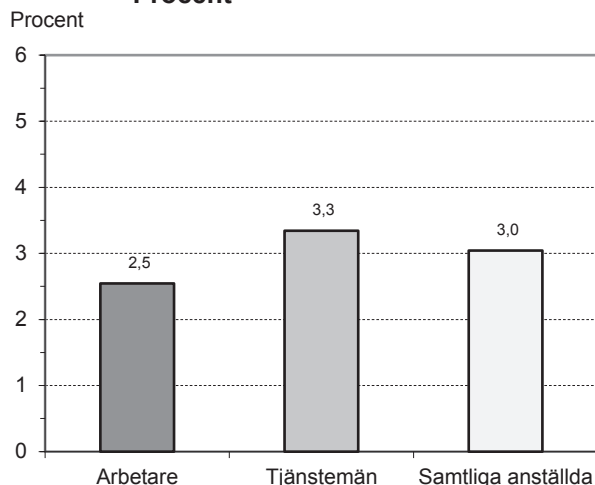
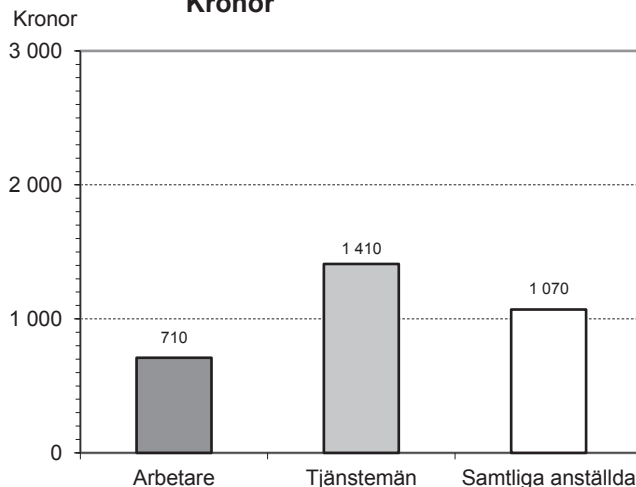

Diagram 2.3b Löneökning efter klass år 2021
Kronor

Löneutveckling år 2020–2021

De två senaste åren, år 2020–2021, ökade medellönen för samtliga anställda med 4,9 procent. För arbetare ökade medellönen med 3,9 procent och för tjänstemän med 5,5 procent. Medellönen ökade alltså med drygt 1,5 procentenheter mer för tjänstemän än för arbetare.

Räknat i kronor ökade medellönen för samtliga anställda med 1 700 kronor. För arbetare ökade medellönen med 1 080 kronor medan medellönen för tjänstemän ökade med 2 260 kronor. Medellönen ökade därmed med 1 180 kronor mer för tjänstemän än för arbetare, det vill säga mer än dubbelt så mycket för tjänstemän som för arbetare år 2020–2021.

Som nämnts tidigare så har 2020 års prolongering av kollektivavtalen påverkat lönestatistiken främst genom att stor del av de löneökningar som avtalades att gälla år 2020 fångats upp av lönestatistiken först år 2021. Den summerade löneökningen för år 2020–2021 tycks dock stämma relativt väl överens med kollektivavtalens löneökningar för dessa två år. Inte minst vad gäller avtalens värden samt tidpunkter för lönerevision. Det tycks åtminstone gälla flertalet av LO-förbundens avtal.

Diagram 2.4a Löneökning efter klass år 2020–2021
Procent

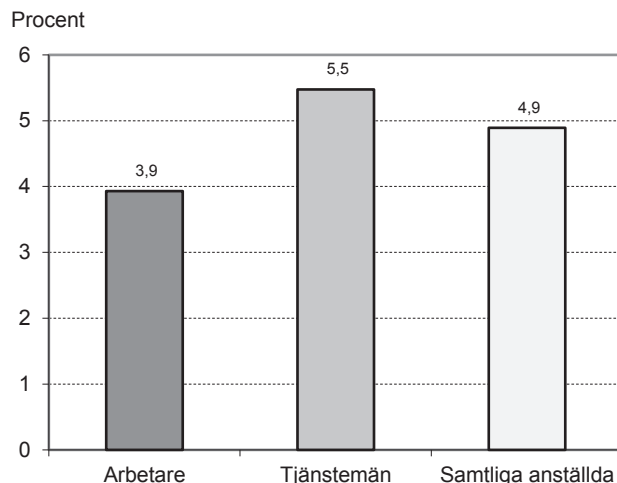
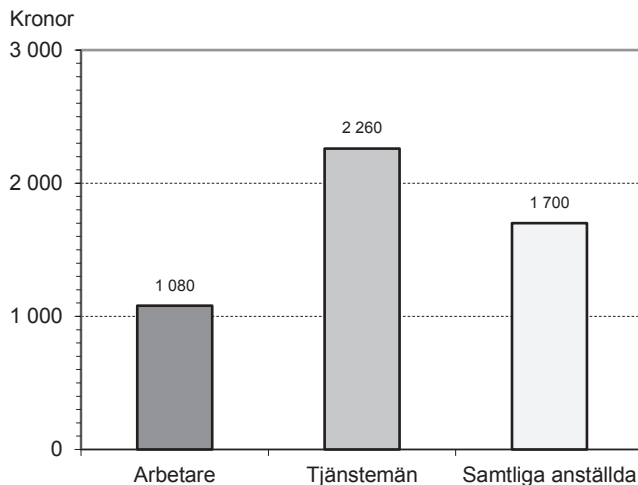

Diagram 2.4b Löneökning efter klass år 2020–2021
Kronor

Privat och offentlig sektor år 2020–2021

En uppdelning av de anställda på privat och offentlig sektor visar att lönerna ökat mer i privat sektor än i offentlig sektor bland såväl arbetare som tjänstemän år 2020–2021.

Bland arbetare ökade medellönen med 4,0 procent i privat sektor och med 3,8 procent i offentlig sektor.

Bland tjänstemän ökade medellönen med 5,9 procent i privat sektor och med 4,7 procent i offentlig sektor (se diagram 2.5a och tabell 2.2).

Lönerna har alltså ökat mest för tjänstemän i privat sektor. Bland dessa ökade medellönen mest i sektorerna J Information och kommunikation (9,1 procent) samt M Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (7,7 procent).

För tjänstemän i sektorn C Tillverkningsindustri ökade lönerna med 3,4 procent.

Räknat i kronor ökade medellönen för arbetare i privat sektor med 170 kronor mer än för arbetare i offentlig sektor. Bland tjänstemän var skillnaden 770 kronor i favör till privat sektor (se diagram 2.5b och tabell 2.2).

Löneskillnaden mellan privat och offentlig sektor har alltså ökat de två senaste åren. Åren dessförinnan minskade däremot löneskillnaden under en period om fem-sex år. Detta förklarades till stor del av en gynnsam löneutveckling för ett flertal tjänstemannyrken inom offentlig sektor, främst lärare (grundskolelärare, gymnasie- och förskolelärare), sjuksköterskor, barnmorskor och socialsekreterare.

Diagram 2.5a Löneökning efter klass och sektor år 2020–2021. Procent

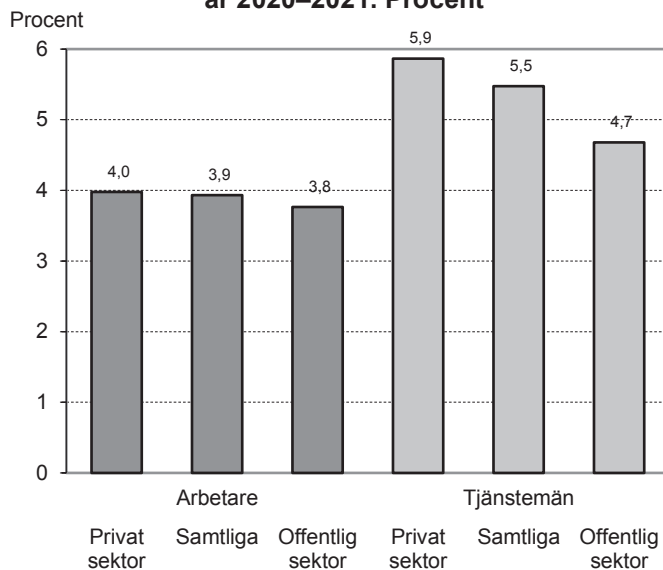
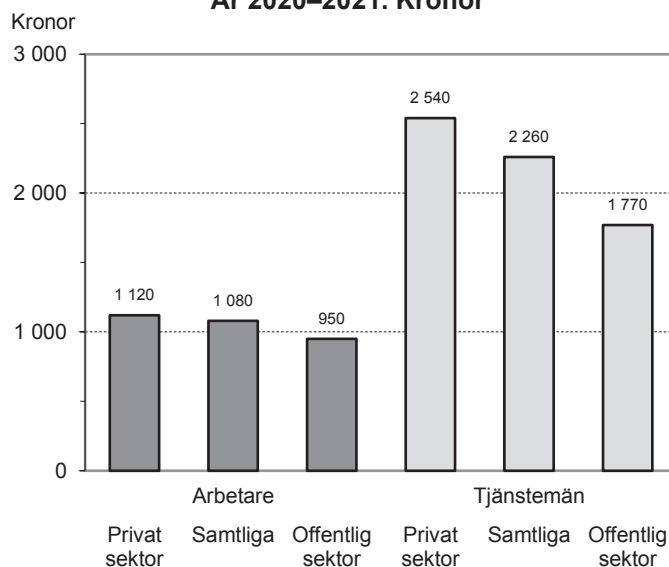

Diagram 2.5b Löneökning efter klass och sektor År 2020–2021. Kronor

Kvinnor och män år 2020–2021

År 2020–2021 ökade lönerna något mer för män än för kvinnor. Bland samtliga anställda ökade medellönen för män med 4,9 procent och för kvinnor med 4,8.

Även uppdelat på arbetare och tjänstemän så ökade medellönen mer för män än för kvinnor. Bland arbetare ökade medellönen för män med 4,1 procent och för kvinnor med 3,7 procent och bland tjänstemän med 5,5 procent för män och med 5,4 procent för kvinnor (se diagram 2.6a).

Skillnaden i löneökning mellan män och kvinnor kan tyckas marginell när den räknas i procent. Räknat i kronor blir dock skillnaden mer tydlig då medellönen för samtliga anställda män ökade med 1 790 kronor och för samtliga anställda kvinnor med 1 570 kronor. Det vill säga med 220 kronor mer för män än för kvinnor.

Bland arbetare ökade medellönen med 240 kronor mer för män än för kvinnor och bland tjänstemän med 420 kronor mer för män än för kvinnor år 2020–2021 (se diagram 2.6b).

Löneskillnaden mellan kvinnor och män har alltså ökat de två senaste åren. De senaste tio åren har löneskillnaden däremot minskat mellan kvinnor och män. Det har dock främst gällt bland tjänstemän medan löneskillnaden bland arbetare legat på en relativt konstant nivå senaste tio åren. I kapitel 3 ges en mer omfattande bild av löner och löneutveckling för kvinnor och män.

Diagram 2.6a Löneökning efter klass och kön år 2020–2021. Procent

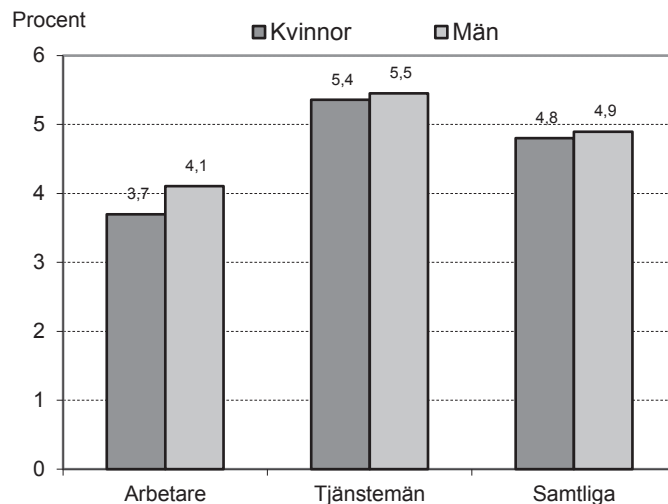
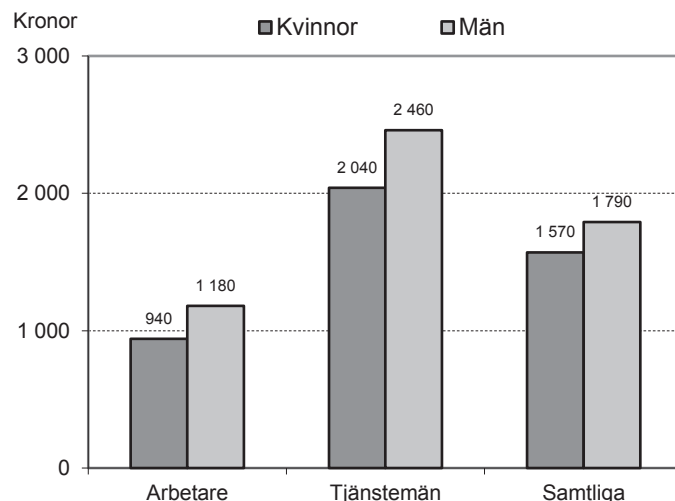

Diagram 2.6b Löneökning efter klass och kön år 2020–2021. Kronor

Tabell 2.2 Löneökning efter klass, kön och sektor. År 2020–2021 (basår 2019)

	Procent			Kronor		
	Arbetare	Tjänstemän	Samtliga	Arbetare	Tjänstemän	Samtliga
Samtliga sektorer						
Män	4,1	5,5	4,9	1 180	2 460	1 790
Kvinnor	3,7	5,4	4,8	940	2 040	1 570
Samtliga	3,9	5,5	4,9	1 080	2 260	1 700
Privat sektor						
Män	4,1	5,7	5,0	1 210	2 660	1 850
Kvinnor	3,5	5,8	5,0	910	2 270	1 640
Samtliga	4,0	5,9	5,1	1 120	2 540	1 800
Offentlig sektor						
Män	3,9	4,4	4,3	980	1 780	1 500
Kvinnor	4,0	4,8	4,6	1 000	1 780	1 480
Samtliga	3,8	4,7	4,4	950	1 770	1 460

Real löneutveckling

För att få en mer komplett bild av löneutvecklingen bör även inflationen beaktas. Därför redovisas här den så kallade reala löneutvecklingen, det vill säga nominell löneutveckling minus inflation. Inflationen är beräknad enligt SCBs konsumentprisindex (KPI¹).

År 2021 ökade konsumentpriserna med 2,2 procent enligt KPI. Samtidigt ökade medellönen med 2,5 procent för arbetare och 3,3 procent för tjänstemän. Medellönen för arbetare ökade alltså med cirka 0,3 procentenhet mer än vad priserna ökade och reallönen ökade därmed med 0,3 procent för arbetare. För tjänstemän ökade reallönen med 1,1 procent.

Även totalt för de två senaste åren, år 2020–2021, har reallönen ökat för både arbetare och tjänstemän. För arbetare har reallönen ökat med cirka 1,2 procent och för tjänstemän med cirka 2,7 procent. Reallönen har därmed ökat drygt dubbelt så mycket för tjänstemän som för arbetare år 2020–2021.

Sett över alla år på 2000-talet så har reallönerna ökat de flesta år för både arbetare och tjänstemän. Totalt för år 2000–2021 har reallönerna ökat med 36 procent för arbetare och 51 procent för tjänstemän. I årstakt blir det 1,5 procent per år för arbetare och 2,0 procent för tjänstemän (se diagram 2.7 och 2.8).

**Diagram 2.7 Löneökningstakt (nominell) och inflationstakt (KPI¹).
År 1995–2021**

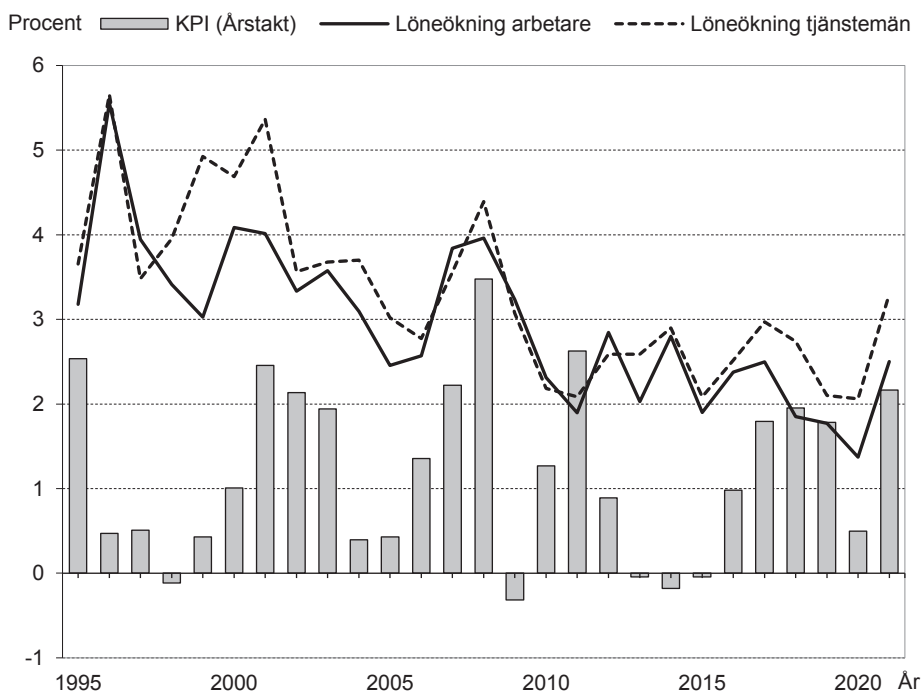
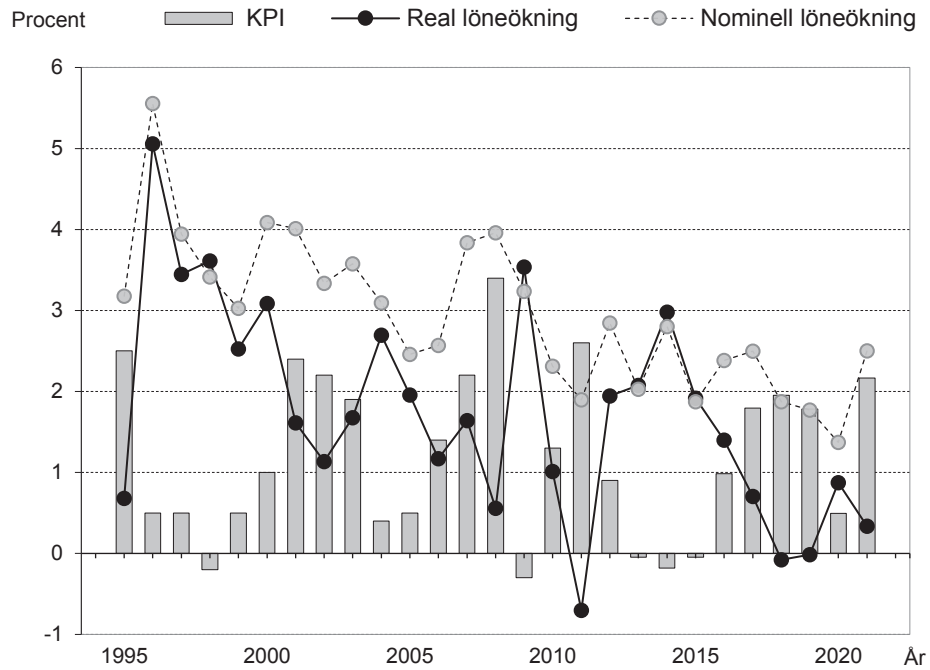

Diagram 2.8 Real och nominell löneökning och inflation enligt KPI¹ år 1995–2021. Arbetare

¹ I denna rapport används KPI som deflator. Riksbanken, Medlingsinstitutet m.fl. använder dock ofta KPIF (KPI med fast ränta) vilket kan förklara viss diskrepans mellan olika skattningar av reallöneutvecklingen.

Löner år 1913–2021

För att ge ett längre historiskt perspektiv på löneutvecklingen så redovisas här löner och löneutveckling inom gruv- och tillverkningsindustrin år 1913–2021 efter klass och kön.

Avgränsningen till enbart gruv- och tillverkningsindustrin motiveras med att det över tid ger en relativt homogen grupp anställda för vilka såväl sammansättning som lönebegrepp varit relativt jämförbara hela mätperioden.

Löner år 1913–2021

Mätperiod: År 1913 är det första året som den officiella lönestatistiken publicerats i samlad form vilket därmed avgränsar mätperioden.

Population: Anställda inom gruv- och tillverkningsindustri exklusive minderåriga.

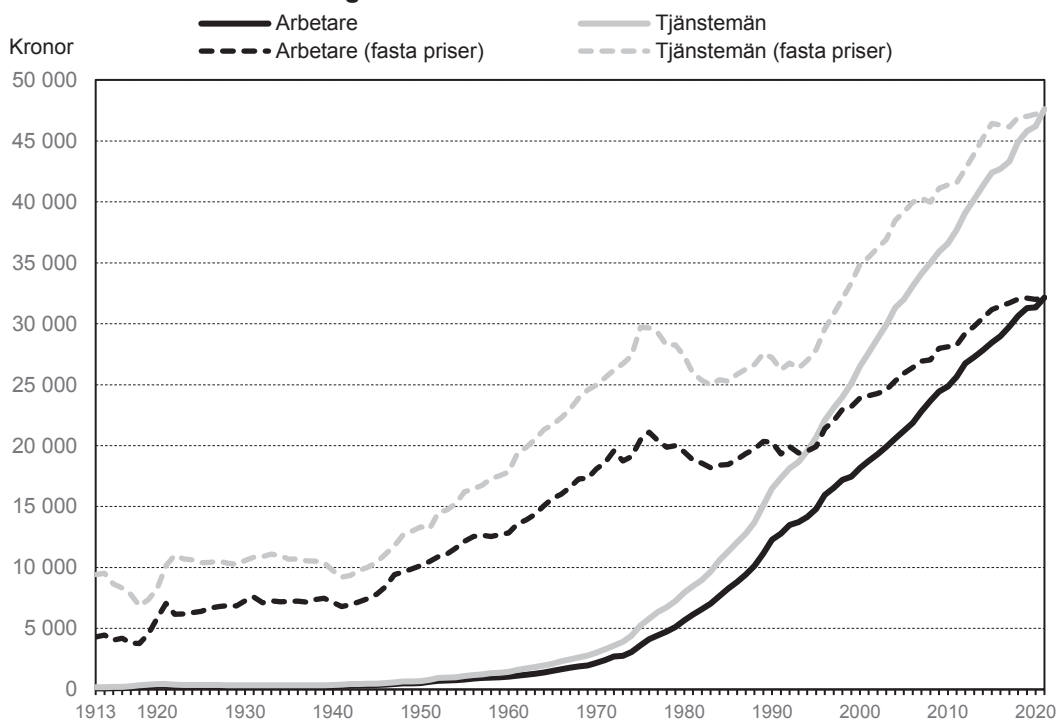
Lönebegrepp: Lön för arbetad tid inklusive rörliga lönetillägg (ob-, skifttillägg m.fl.).

Källa: Statistiska centralbyrån, Socialstyrelsen samt egna beräkningar

År 1913 var medellönen för arbetare inom gruv- och tillverkningsindustrin 42 öre i timmen. År 2021, 108 år senare, hade lönen ökat till 189 kronor i timmen. I månadslön motsvarar det 85 kronor år 1913 och 32 150 kronor år 2021. För tjänstemän inom gruv- och tillverkningsindustrin har den genomsnittliga månadslönen ökat från 186 kronor till 47 600 kronor år 1913–2021.

En krona var dock betydligt mer värd år 1913 än idag, närmare bestämt 50 gånger mer enligt Statistiska centralbyråns konsumentprisindex (KPI). Det innebär att en viss vara som kostade en krona år 1913 kostade 50 kronor år 2021. För att göra lönerna jämförbara med prisutvecklingen över tid så bör lönerna räknats om till fasta priser och i diagram 2.11 redovisas genomsnittlig månadslön för arbetare och tjänstemän år 1913–2021 i såväl löpande som fasta (2021 års) priser.

Diagram 2.9 Månadslön för arbetare och tjänstemän inom gruv- och tillverkningsindustri år 1913–2021

I löpande priser var alltså månadslönen för en industriarbetare 85 kronor år 1913. Omräknat till 2021 års penningvärde motsvarar det 4 317 kronor. För tjänstemän var månadslönen på 186 kronor år 1913 vilket motsvarar 9 414 kronor i 2021 års penningvärde.

Räknas lönerna för samtliga år om till 2021 års priser framträder inte bara högre lönenivåer utan även en helt annan utveckling över tid där perioder med relativt stabil uppgång varvas med mer instabila perioder där lönerna tidvis minskade (se diagram 2.9).

I mätperiodens början var Sverige mitt uppe i en industriell expansion och brist på arbetskraft medförde att lönerna steg kraftigt. Priserna ökade dock ännu mer och reallönerna minskade. Införandet av 48 timmars arbetsvecka och en restriktiv penningpolitik fick dock lönerna att skjuta i höjden. År 1918–1920 ökade reallönen per arbetad timme med drygt 50 procent.

I början av 1920-talet medförde dock en ekonomisk kris att lönerna minskade såväl nominellt som reallt. Lönerna stabiliserade sig dock efter något år runt 220 kronor i månaden för arbetare och runt 360 kronor för tjänstemän, vilket motsvarar cirka 6 300 respektive 10 600 kronor i 2021 års priser. Lönerna var därefter relativt oförändrade i närmare 20 år, fram till 1940-talet.

Efter andra världskriget följde en drygt 25 år lång period av stark ekonomisk tillväxt och lönerna ökade i takt med den ekonomiska tillväxten. Månadslönen för en industriarbetare steg från 364 kronor år 1945 till 2 182 kronor år 1970. I 2021 års priser motsvaras detta av att reallönen ökade från 7 800 till 18 100 kronor år 1945–1970. En ökning med 130 procent, eller 3,4 procent per år i 25 års tid.

På 1970-talet avstannade den ekonomiska tillväxten och följdes av knappt 20 års inflationsekonomi där såväl löner som priser ökade kraftigt. Det medförde att reallönerna stagnerade och i fasta priser låg medellönen för arbetare runt 19 000 kronor år 1975–1995. Detta trots att lönerna nominellt ökade med drygt 300 procent, från 3 621 till 14 800 kronor samma period.

Arbetsmarknadskrisen i början av 1990-talet medförde slutet på inflationsökningen och Sverige lämnade den fasta kronkursen och Riksbanken införde ett inflationsmål på två procent per år, vilket gäller än idag. Inflationen har dock sällan nått upp till två procent utan har i genomsnitt varit 1,3 procent per år de senaste 20 åren. Samtidigt har lönerna ökat med cirka 2,8 procent i årstakt för arbetare och med cirka 3,0 procent för tjänstemän. Reallönen har därmed ökat med cirka 1,5 procent per år för arbetare och 1,6 procent per år för tjänstemän år 2000–2021.

Lönegapet lika stort idag som på 1930-talet

I början av 1900-talet var lönegapet mellan arbetare och tjänstemän betydligt större än idag. Inom sektorn gruv- och tillverkningsindustrin var medellönen drygt dubbelt så hög, 118 procent högre, för tjänstemän än för arbetare år 1913.

Därefter minskade lönegapet och i mitten av 1930-talet hade det halverats till cirka 50 procent. Till detta bidrog införandet av 48 timmars arbetsvecka men även stor efterfrågan på industriarbetare.

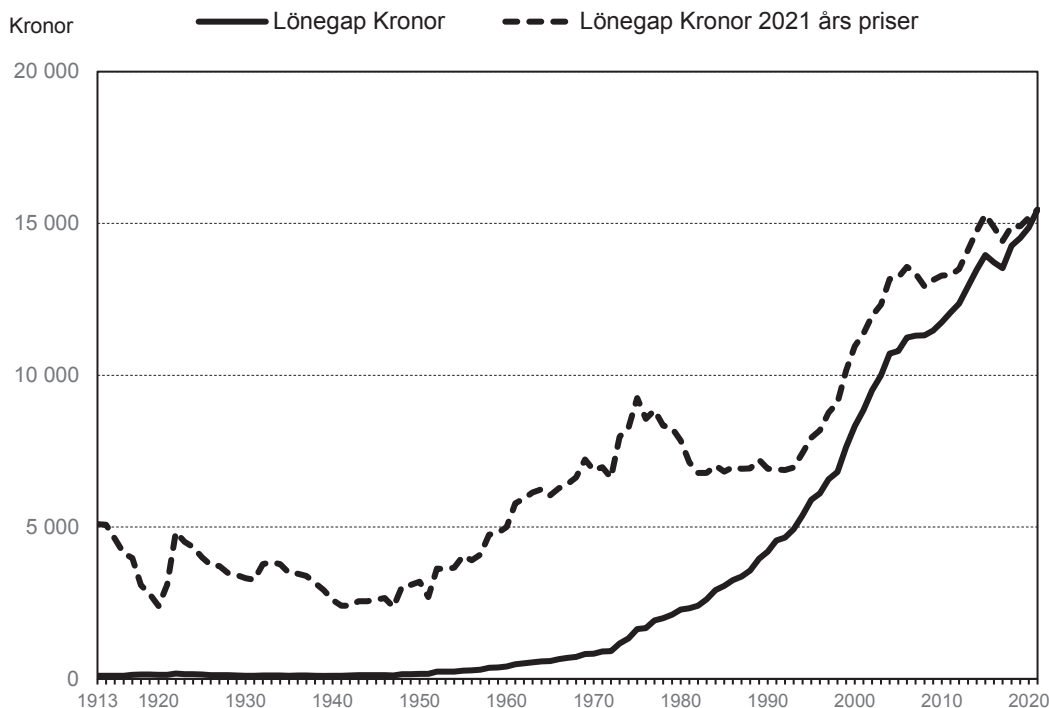
På 1940-talet minskade lönegapet ytterligare och år 1945 hade det minskat till 33 procent och den nivån fortsatte att gälla till mitten av 1950-talet för att på 1960- och 1970-talen åter öka till 40–45 procent.

Under 1980-talets inflationsekonomi ökade de nominella lönerna kraftigt i antal kronor för både arbetare och tjänstemän och lönegapet minskade återigen ner till 34 procent år 1990.

Industrin vs samtliga sektorer

Löneutvecklingen år 1913–2021 enligt detta avsnitt gäller enbart anställda inom gruv- och tillverkningsindustrin. En jämförelse av löneutvecklingen inom gruv- och tillverkningsindustrin med löneutvecklingen för samtliga anställda i samtliga sektorer år 1994–2014, redovisad i Lönerapport år 2014 (LO 2015), visar dock att löneutveckling för anställda inom gruv- och tillverkningsindustrin tycks överensstämma väl med löneutvecklingen för samtliga anställda i samtliga sektorer hela perioden 1913–2014, såväl för arbetare som för tjänstemän.

Diagram 2.10 Lönegap i kronor mellan arbetare och tjänstemän inom industrin
År 1913–2021 i löpande och fasta (2021 års) priser

Arbetsmarknadskrisen i början av 1990-talet medförde att arbetslösheten tredubblades på kort tid. Den drabbade främst arbetare och lönemässigt hade arbetarna svårt att hålla jämn takt med tjänstemännen och lönegapet ökade i rask takt från 34 till 50 procent år 1990–2005.

Därefter minskade lönegapet något till 48 procent år 2008 där det tycks ha stabiliserats för även år 2021 var lönegapet 48 procent inom gruv- och tillverkningsindustrin (se diagram 2.10 och 2.11).

Som framgått tidigare i denna rapport så har lönegapet dock inte varit lika stabilt de senaste åren vad gäller samtliga anställda. Det gäller inte minst de två senaste åren då lönegapet mellan samtliga arbetare och samtliga tjänstemän ökat från 50 till 53 procent år 2020–2021 (se ovan sid 8-ff.).

**Diagram 2.11 Lönegap i procent mellan arbetare och tjänstemän inom industrin
År 1913–2021**

3

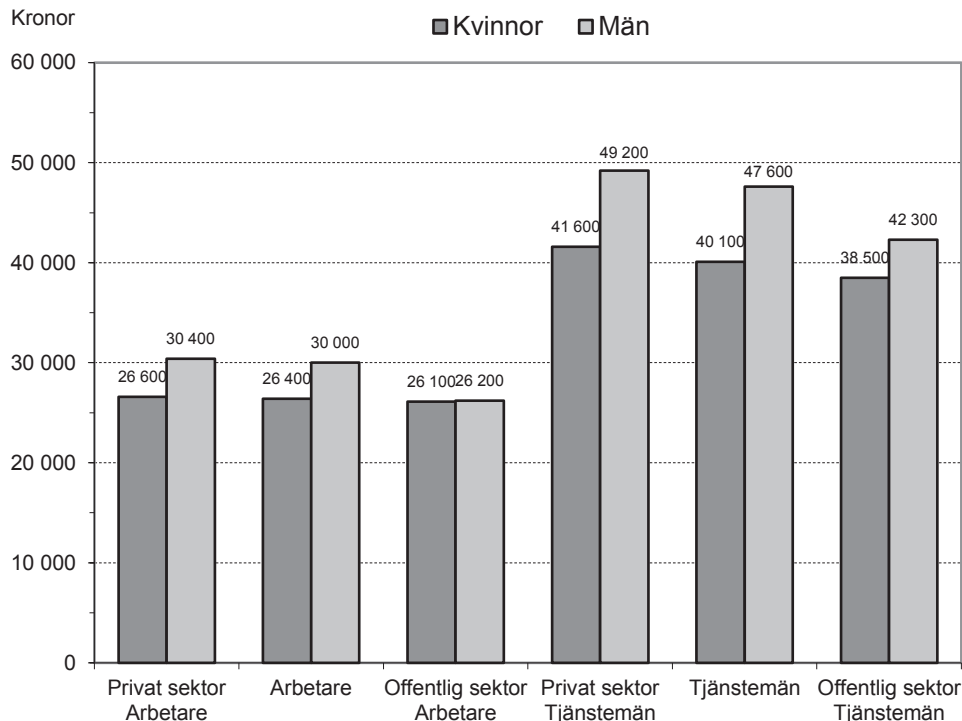
Kvinnor och män

Den genomsnittliga månadslönen för kvinnor var 34 200 kronor och för män 38 400 kronor år 2021. Medellönen för kvinnor var därmed 4 200 kronor lägre än för män. Räknat i procent så motsvarade medellönen för kvinnor 89 procent av medellönen för män.

Fördelat på arbetare och tjänstemän så var löneskillnaden mellan kvinnor och män mindre bland arbetare än bland tjänstemän. Bland arbetare var medellönen 26 400 kronor för kvinnor och 30 000 kronor för män. Det vill säga 3 600 kronor lägre för kvinnor än för män och i procent motsvarade kvinnors medellön 88 procent av medellönen för män bland arbetare.

Bland tjänstemän var medellönen 40 100 kronor för kvinnor och 47 600 kronor för män, en skillnad på 7 500 kronor till kvinnornas nackdel. Räknat i procent motsvarade kvinnornas medellön 84 procent av mäns medellön bland tjänstemän (se diagram 3.1 och tabell 3.1).

Diagram 3.1 Genomsnittlig månadslön efter klass, kön och sektor år 2021

Löneskillnaden mellan kvinnor och män var mindre i offentlig sektor än i privat sektor. Minst löneskillnad var det bland arbetare i offentlig sektor där medellönen var 100 kronor lägre för kvinnor än för män. Bland arbetare i privat sektor var löneskillnaden betydligt större, 3 800 kronor lägre för kvinnor än för män. Räknat i procent motsvaras detta av att kvinnors medellön var 100 procent av männens medellön i offentlig sektor och 88 procent i privat sektor.

Även bland tjänstemän var löneskillnaden mellan kvinnor och män mindre i offentlig sektor än i privat sektor. I offentlig sektor var medellönen 3 800 kronor lägre för kvinnor än för män och i privat sektor 7 600 kronor lägre. I procent motsvarade kvinnors medellön 91 procent av medellönen för män i offentlig sektor och 85 procent i privat sektor (se tabell 3.1).

Tabell 3.1 Månadslön för kvinnor och män år 2021 samt kvinnors lön i procent av mäns lön - med och utan standardvägning efter yrke

	Arbetare				Tjänstemän				Samtliga anställda			
	Kvinnor	Män	Kvinnors lön i % av mäns lön		Kvinnor	Män	Kvinnors lön i % av mäns lön		Kvinnor	Män	Kvinnors lön i % av mäns lön	
			Ej stand. vägt	Stand. vägt *			Ej stand. vägt	Stand. vägt *			Ej stand. vägt	Stand. vägt *
Samtliga sektorer	26 400	30 000	88	98	40 100	47 600	84	95	34 200	38 400	89	96
Privat sektor	26 600	30 400	88	96	41 600	49 200	85	93	34 600	38 700	89	94
Offentlig sektor	26 100	26 200	100	103	38 500	42 300	91	100	33 700	36 600	92	101
Därav: Stat	26 900	29 100	92	97	40 100	43 200	93	97	39 200	40 900	96	97
Kommun	26 000	26 000	100	103	37 300	38 200	98	101	31 700	32 000	99	102
Landsting	26 800	26 200	102	103	39 800	49 900	80	99	36 600	43 900	83	99

* Standardvägningen är beräknad efter klass och sektor i privat sektor och efter klass och yrke i offentlig sektor. Beräkningarna är gjorda på 2019 års lönestatistik.

Standardvägda löner

Löneskillnaden mellan kvinnor och män förklaras till stor del av att kvinnor och män mestadels arbetar inom olika sektorer och olika yrken i kombination med att lönerna varierar mellan såväl sektorer som yrken på ett till synes systematiskt sätt. En metod för att ta hänsyn till detta vid jämförelse av kvinnors och mäns löner är att använda så kallad standardvägning. Standardvägning innebär i korthet att medellöner beräknas med antagande om att antalet kvinnor och män är lika många i varje yrkesgrupp inom respektive sektor och klass.

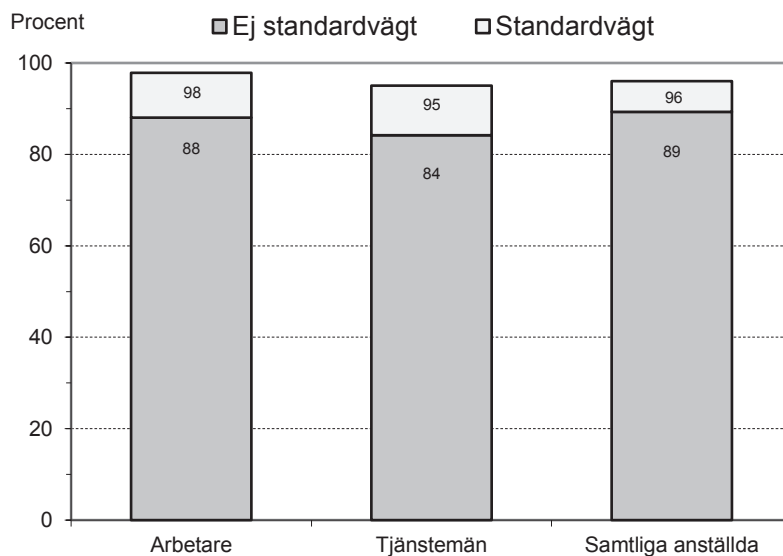
Standardvägning efter klass, sektor och yrke medför att medellönen för kvinnor i procent av medellönen för män ökar från 89 procent till 96 procent bland samtliga anställda. Standardvägning minskar alltså löneskillnaden mellan kvinnor och män påtagligt, dock i olika grad för arbetare och tjänstemän liksom för privat och offentlig sektor.

Bland arbetare medför standardvägning att löneskillnaden nästan försvinner helt då kvinnors lön i procent av mäns lön ökar från 88 till 98 procent. Inom offentlig sektor blir den standardvägda medellönen för kvinnor till och med högre än för män, 103 procent. Inom privat sektor stannar dock den standardvägda medellönen för kvinnor på 96 procent av den standardvägda medellönen för män.

Även bland tjänstemän minskar standardvägningen löneskillnaden. För samtliga tjänstemän ökade kvinnors lön i procent av mäns lön från 84 till 95 procent. I offentlig sektor ökade den från 91 till 100 procent och i privat sektor från 84 till 93 procent (se diagram 3.2 och tabell 3.1).

Diagram 3.2 Kvinnors lön i procent av mäns lön år 2021

Med och utan standardvägning* efter yrke

* Standardvägningen baseras på 2019 års lönestatistik.

Andel kvinnor och medellön efter sektor

Att standardvägning visar på mindre löneskillnader förklaras av att lönerna oftast inte skiljer sig nämnvärt mellan kvinnor och män *inom* samma sektor eller yrke. Inom en rad yrken var medellönen till och med högre för kvinnor än för män, exempelvis bland socialsekreterare, gymnasie- och grundskolelärare, fritidsledare, undersköterskor och vårdbiträden.

Ändå kvarstår faktum att medellönen för kvinnor endast var 88 procent av medellönen för män. Förklaringen till detta ligger i kombinationen av en könssegregerad arbetsmarknad och löneskillnader *mellan* olika yrken och sektorer. Det vill säga att kvinnor och män i huvudsak arbetar inom olika yrken och sektorer, samt att medellönen oftast är lägre inom de yrken som domineras av kvinnor jämfört med mansdominerade yrken.

Detta kan även uttryckas med att ju *större* andel kvinnor en sektor innehåller desto *lägre* är sektorns medellön (relativlön). Detta framgår av diagram 3.3 och 3.4 vilka visar sambandet mellan andel kvinnor och medellön för arbetare och tjänstemän inom olika sektorer.

Sambandet är tydligast bland arbetare, då alla sektorer med mer än 50 procent kvinnor hade medellöner som var lägre än de 28 500 kronor som var medellönen för samtliga arbetare (observationerna i nedre högra delen av diagram 3.3). Flertalet av de mansdominerade sektorerna hade däremot medellöner som var högre än medellönen för samtliga arbetare.

Även bland tjänstemän är sambandet mellan kön och lön relativt tydligt (se diagram 3.4). Sambandet mellan medellön och andel kvinnor är dock svagare än bland arbetare och sambandet har även minskat i styrka de senaste åren. Sektorn Finans (bank, försäkring- och finansbolag) bidrar till ett svagare statistiskt samband bland tjänstemännen då finanssektorn hade mer än 50 procent kvinnor samtidigt som medellönen var högst av alla sektorer. En närmare granskning av lönerna inom finanssektorn visar dock att medellönen var betydligt högre för män än för kvinnor inom finanssektorn, 62 800 kronor för män och 46 300 kronor för kvinnor (se bilaga 2).

Sambandet mellan medellön och andel kvinnor efter klass och sektor kan även beräknas matematiskt med så kallad regressionsanalys. Resultatet redovisas under diagram 3.3 och 3.4 där värden för respektive regressionslinje anges. Dessa värden kan tolkas rent konkret. Det gäller framför allt den så kallade riktningskoefficienten som anger regressionslinjens lutning. För arbetare var denna -88 vilket innebär att medellönen minskade med 88 kronor för varje procentenhet mer kvinnor. Bland tjänstemän minskade medellönen med 203 kronor för varje procentenhet mer kvinnor.

Diagram 3.3 Medellön och andel kvinnor efter sektor år 2021. Arbetare

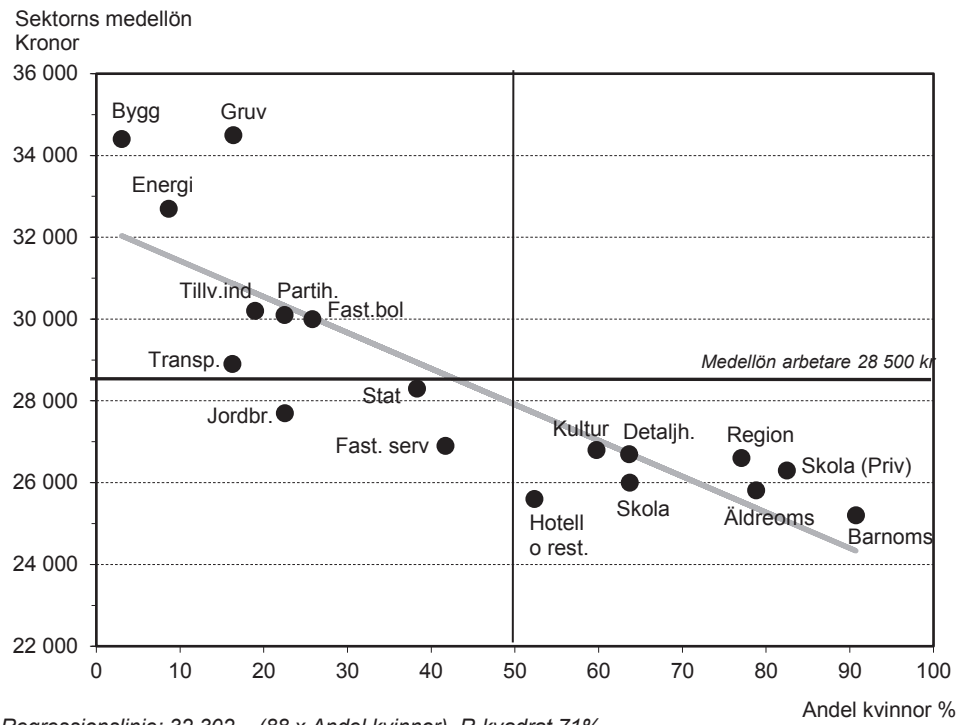
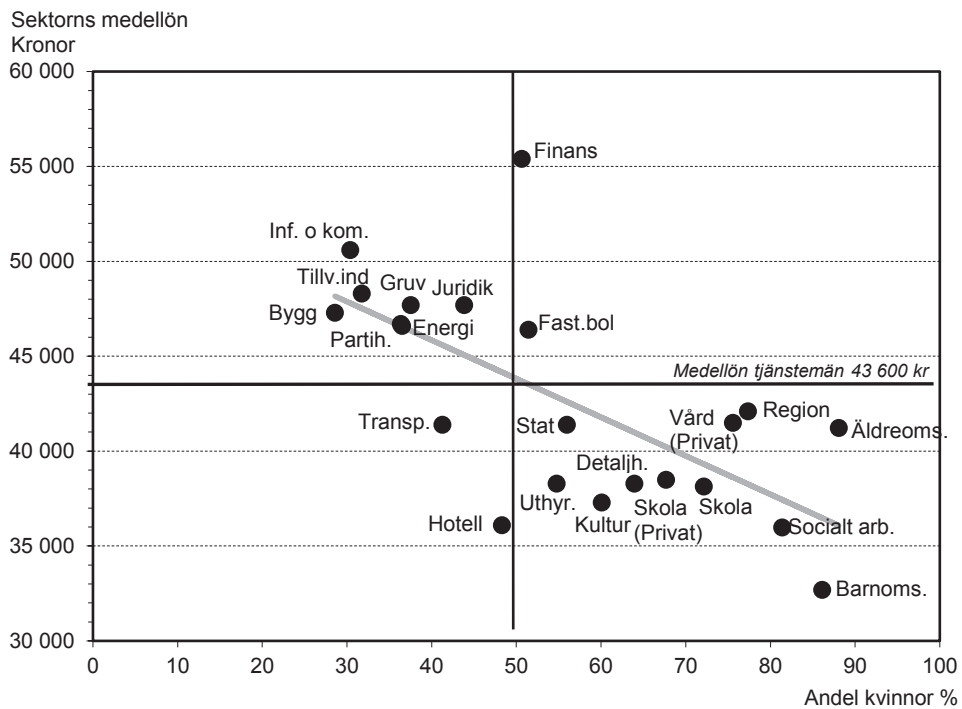

Diagram 3.4 Medellön och andel kvinnor efter sektor år 2021. Tjänstemän

Kvinnors lön i procent av mäns lön år 2000–2021

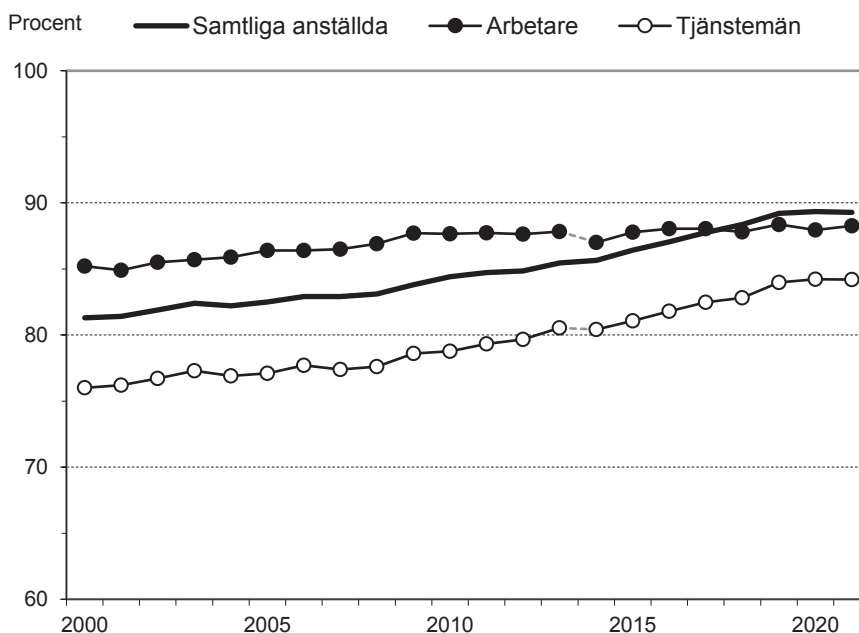
Utvecklingen av löneskillnaden mellan kvinnor och män i termer av kvinnors medellön i procent av mäns medellön visar att löneskillnaden minskat sakta men säkert på 2000-talet. Det är dock främst bland tjänstemän som löneskillnaden minskat.

Bland samtliga anställda har kvinnors medellön i procent av mäns medellön ökat från 81 till 89 procent år 2000–2021. Kvinnors medellön i procent av mäns medellön har därmed ökat med åtta procentenheter de senaste 21 åren.

Löneskillnaden har dock minskat mer bland tjänstemän än bland arbetare. Bland arbetare har kvinnors medellön i procent av mäns medellön ökat från 85 till 88 procent år 2000–2021 och bland tjänstemän från 76 till 84 procent. Löneskillnaden mellan kvinnor och män har alltså minskat med tre procentenheter bland arbetare och med åtta procentenheter bland tjänstemän.

Den minskning som skett bland arbetare skedde främst år 2000–2009. Därefter har utjämningen avstannat och kvinnors medellön i procent av mäns medellön har endast ökat marginellt de senaste elva åren (se diagram 3.5).

Diagram 3.5 Kvinnors medellön i procent av mäns medellön efter klass år 2000–2021*

* Värdena före och efter år 2014 inte är fullt jämförbara på grund av att ny yrkeskodning (SSYK 2012) infördes i lönestatistiken år 2014.

Löner för kvinnor och män år 1913–2021

Arbetare inom gruv- och tillverkningsindustrin

För att ge en bild av löneutvecklingen för kvinnor och män ur ett längre historiskt perspektiv så redovisas här löneutvecklingen inom sektorn gruv- och tillverkningsindustrin efter klass kön år 1913–2021.

Avgränsningen till enbart gruv- och tillverkningsindustrin motiveras med att det över tid ger en relativt homogen grupp anställda för vilka såväl sammansättning som lönebegrepp varit relativt jämförbara hela mätperioden.

År 1913 var medellönen för kvinnor lite drygt hälften, 53 procent, av medellönen för män bland arbetare inom gruv- och tillverkningsindustrin. År 2021, 108 år senare, har medellönen för kvinnor ökat till att motsvara 95 procent av medellönen för män (se diagram 3.7 och 3.8).

Minskningen av löneskillnaden mellan kvinnor och män har i huvudsak skett stegvis i tre perioder. Den första perioden inträffade efter första världskriget i samband med att industrin då rationaliserades, den andra perioden inföll efter andra världskriget då det var arbetskraftsbrist och den tredje perioden inleddes på 1960-talet då kvinnolönerna slopades i kollektivavtalen.

År 1913 var timlönen bland industriarbetare i genomsnitt 45 öre för män och 24 öre för kvinnor. Lönen var alltså hälften så hög för kvinnor som för män. Under 1920-talet expanderade dock flera delar av industrin vilka främst sysselsatte kvinnor, bland annat textil- och livsmedelsindustri. I samband med detta ökade medellönen för kvinnor till i genomsnitt drygt 60 procent av medellönen för män på 1930-talet.

I slutet av 1940-talet tog kvinnornas löner ytterligare ett steg närmare männens. I samband med den brist på arbetskraft som uppstod efter andra världskriget ökade medellönen för kvinnor till cirka 70 procent av medellönen för män.

På 1960-talet enades LO och SAF om att ta bort kvinnolönerna kollektivavtalen. Samtidigt skedde en kraftig expansion av offentlig sektor och privat tjänstesektor, där allt fler kvinnor sysselsattes. Detta medförde en cirka 20 år lång period av minskande löneskillnad. Kvinnors lön i procent av mäns lön ökade från 70 till 90 procent bland industriarbetare år 1960–1980.

Efter år 1980 avstannade dock utjämningen och kvinnors lön i procent av mäns lön planade ut runt 90 procent bland industriarbetare. Därefter har kvinnors lön i procent av mäns lön ökat i långsam takt till cirka 95 procent år 2021 bland arbetare inom gruv- och tillverkningsindustrin.

Diagram 3.7 Timlön för kvinnor och män år 1913–2021
Arbetare inom industri. Löpande och fasta priser (2021 års)

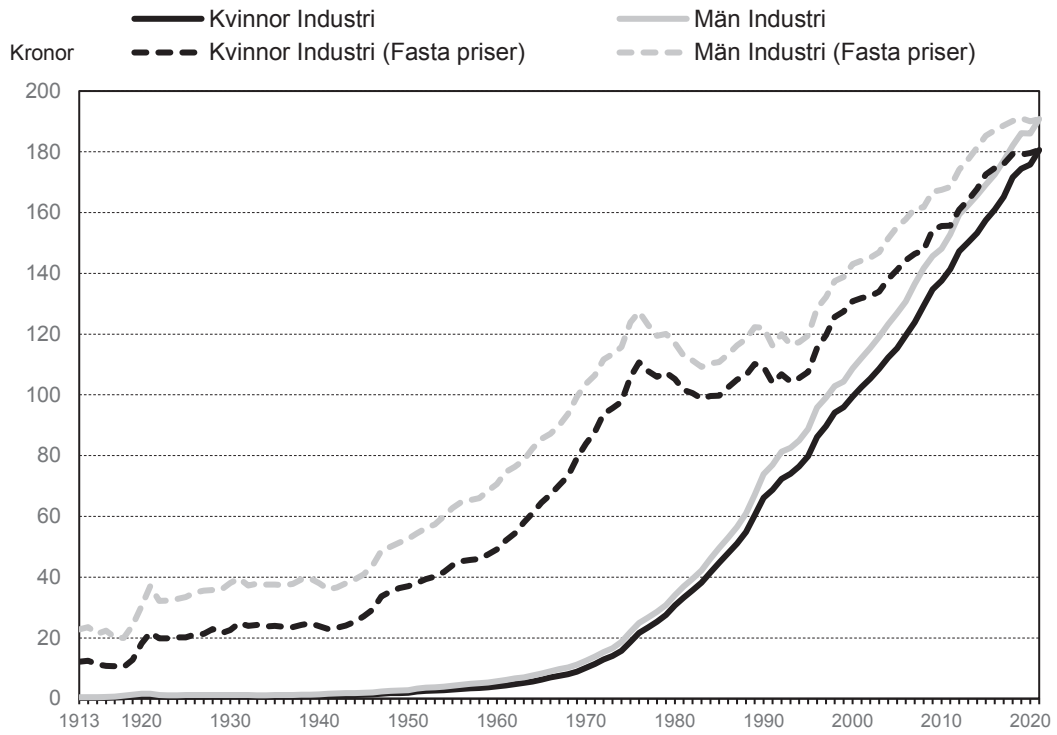
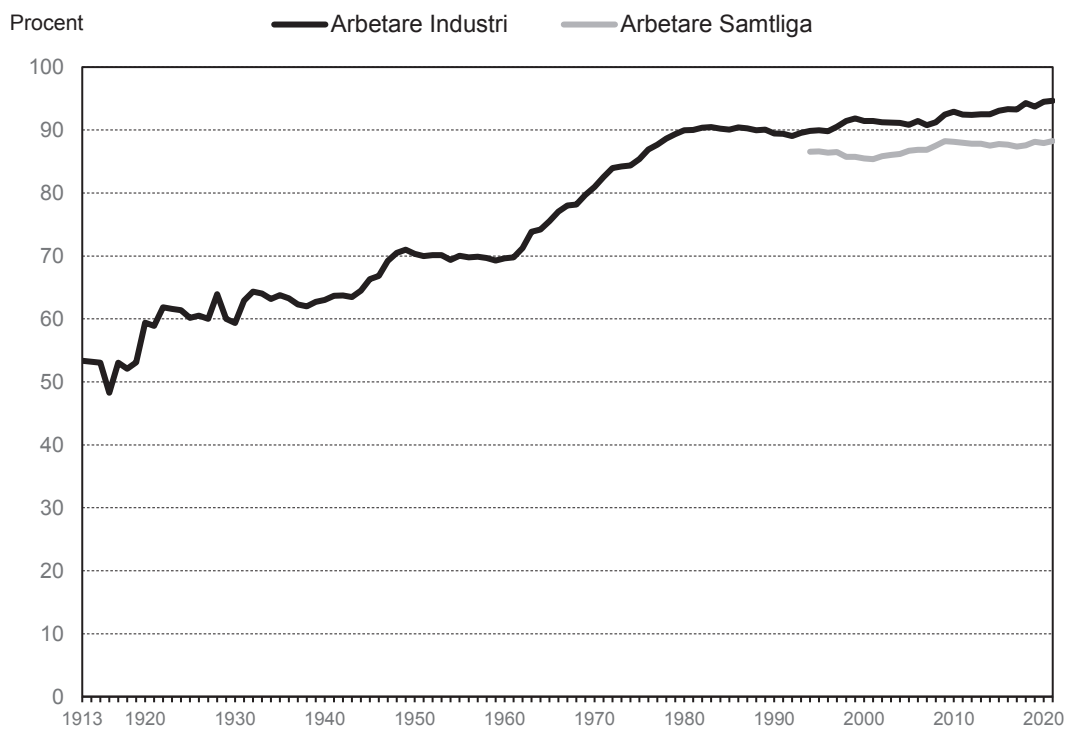

Diagram 3.8 Kvinnors lön i procent av mäns lön år 1913–2021
Arbetare inom industri och samtliga sektorer

Tjänstemän inom gruv- och tillverkningsindustrin

Löneskillnaden mellan kvinnor och män i gruv- och tillverkningsindustrin har varit större bland tjänstemän än bland arbetare hela perioden år 1913–2021. Första halvan av 1900-talet var medellönen för kvinnor cirka 50 procent av medellönen för män bland tjänstemän. På 1960-talet, i samband med att kvinnolönerna slopats i kollektivavtalen, inleddes dock en utjämning av lönerna även bland tjänstemän. Mellan år 1965–1980 ökade medellönen för kvinnor i procent av medellönen för män med cirka en procentenhet per år, från 53 till 71 procent år 1965–1980. Därefter avtog minskningstakten till cirka 0,4 procentenheter per år och med den takten har löneskillnaden fortsatt minska till de 90 procent som gällde år 2021 (se diagram 3.9 och 3.10).

Löneutjämningen bland tjänstemän har därmed inte avstannat på samma sätt som bland arbetare utan fortsatt i relativt jämn takt de senaste 40 åren. Drivkraften bakom denna löneutjämning bland tjänstemän har troligen varit strukturellt betingad i den meningen att andelen kvinnor ökat inom en rad tidigare mansdominerade yrken.

Bland arbetare går det i dagsläget inte att se någon liknade strukturell långsiktig förändring mellan mans- och kvinnodominerade yrken, vilket troligen är en del av förklaringen till varför löneutjämningen stagnerat bland arbetare.

Tabell 3.7 Löner inom gruv- och tillverkningsindustri efter klass och kön år 1913–2021
Källa: SCB samt egna beräkningar

År	Arbetare (exkl. minderåriga)			Månadslön			Tjänstemän		
	Timlön Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Månadslön Kvinnor	Män	Samtliga
1920	1,0	1,6	1,5	200	340	310	270	540	450
1930	0,7	1,2	1,1	150	250	240	210	410	340
1940	0,9	1,5	1,3	190	300	270	230	450	370
1950	2	3	2,6	390	560	530	400	780	690
1960	4	6	5,4	760	1 100	1 040	850	1 650	1 450
1970	10	12	12	1 830	2 260	2 180	1 950	3 330	3 010
1980	31	34	33	5 210	5 790	5 680	6 030	8 440	7 960
1990	66	74	72	11 200	12 600	12 300	13 100	17 500	16 500
2000	99	109	107	16 900	18 500	18 200	22 100	28 000	26 500
2010	137	148	146	23 400	25 200	24 900	33 500	39 500	37 800
2020	176	186	184	29 900	31 600	31 300	42 900	47 700	46 200
2021	181	191	189	30 700	32 400	32 100	44 200	49 100	47 600

Diagram 3.9 Månadslön för kvinnor och män år 1913–2021
Tjänstemän inom industri. Löpande och fasta priser (2021 års)

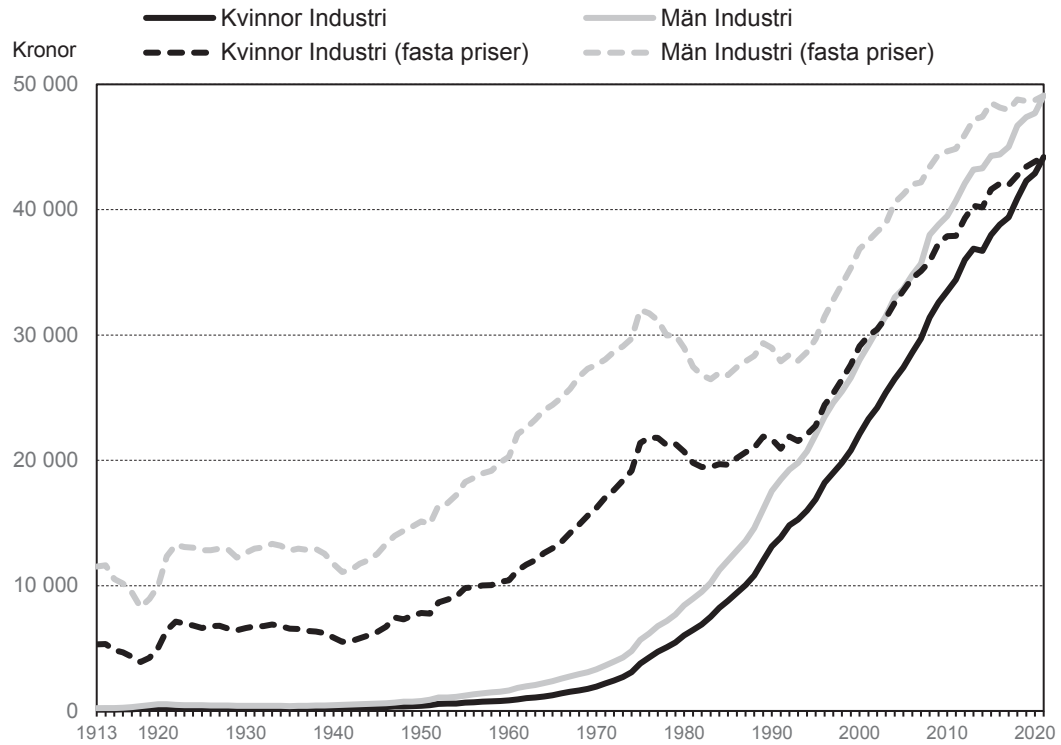
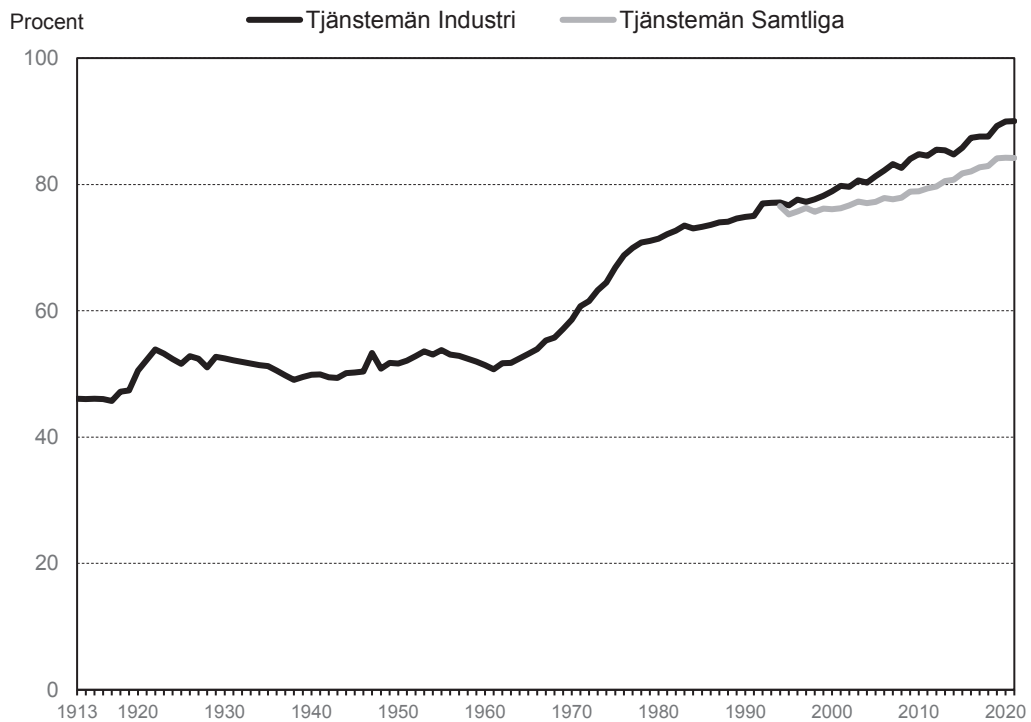

Diagram 3.10 Kvinnors lön i procent av mäns lön år 1913–2021
Tjänstemän inom industri och samtliga sektorer

Bilaga 1: Metod och dataunderlag

Rapporten syftar till att beskriva löner och löneutveckling för anställda efter klass och kön år 1913–2021.

Som dataunderlag används Statistiska centralbyrån (SCB) lönestrukturstatistik som redovisats i sin nuvarande form sedan år 1994.

Lönebegrepp

Rapportens lönebegrepp är tid- och prestationslön (grundlön), helglön samt andra (fasta) löneförmåner. Lönebegreppet avses motsvara månadslön för heltidsarbete på dagtid.

Rörliga lönetillägg, som exempelvis för obekväm arbetstid, skiftgång eller övertid, ingår inte i rapportens lönebegrepp.

Skiftformstillägg inom tillverkningsindustrin är borträknat genom att timlön för arbete på enbart dagtid använts.

Lön för deltidarbete är uppräknad till heltid.

I de avsnitt som gäller löner och löneutveckling år 1913–2021, används dock lönebegreppet *lön för arbetad tid*. Detta för att få ett så jämförbart lönebegrepp som möjligt över hela mätperioden. I lön för arbetad tid ingår rörliga tillägg. Dock inte övertidsersättning.

För arbetare i privat sektor redovisar SCB endast timlön. LO har beräknat månadslön genom att multiplicera timlönen med 167,5 vilket motsvarar det genomsnittliga antalet arbetade timmar som en heltidsanställd i genomsnitt arbetar per månad med hänsyn till helgdagar under en 28-årsperiod.

Metodförändringar år 2014

År 2014 genomfördes en rad metodförändringar i lönestrukturstatistiken. En ny yrkeskodning, SSK 2012, infördes och populationen utökades med åldersgruppen 65–66 år. Dessutom infördes en korrigering av kodningen för arbetare och tjänstemän i privat sektor. Det gäller främst anställda inom statligt ägda bolag (SJ, Postnord med flera), statliga verk samt privat vård och omsorg. Dessa har tidigare kodats som tjänstemän oavsett yrke men nu kodar SCB dessa som arbetare eller tjänstemän utifrån yrke.

Exakt hur många anställda som numera kodas som arbetare men tidigare skulle kodats som tjänstemän, redovisas inte av Statistiska centralbyrån. Uppskattningsvis gällde detta cirka 100 000 anställda i statligt ägda bolag och verk plus cirka 60 000 anställda inom privat vård och omsorg år 2014/2015.

Denna nya kodning av arbetare och tjänstemän påverkade främst medellönen för tjänstemän i privat sektor då de flesta av de arbetare som tidigare kodats som tjänstemän hade lägre lön än tjänstemännen. Medellönen för tjänstemän i privat sektor ökade därmed uppskattningsvis med cirka 1 500 kronor när arbetare tagits bort. För samtliga tjänstemän ökade medellönen med cirka 1 000 kronor.

Medellönen för arbetare påverkades inte lika mycket. Uppskattningsvis ökade den med cirka 200 kronor för såväl arbetare i privat sektor som för samtliga arbetare.

Strukturrensning

Medellönen kan förändras mellan två tidpunkter av flera orsaker. Den vanligaste orsaken är kollektivavtalade eller individuellt förhandlade löneökningar. Men även exempelvis anställdas byte av jobb kan medföra förändrad lön. På makronivå eller för hela gruppen anställda påverkas även medellönen av strukturella förändringar. Med detta avses att antalet anställda inom olika yrken eller näringsgrenar förändras över tid vilket då även påverkar medellönen över tid. Strukturella förändringar bör därför rensas bort när lönenivåer för olika tidpunkter jämförs. Metoden för detta kallas strukturrensning och innebär att samma sysselsättningsvikter används alla mättidpunkter som jämförs.

I föreliggande rapport har antalet anställda fördelat efter näringsgren i privat sektor och efter yrke i stat, kommun och landsting använts som strukturrensningsvariabel för beräkning av förändringstal gällande medellöner.

Nedan följer ett exempel på hur löneökning inom tandvården beräknas med och utan strukturrensning.

Ej strukturrensat

Yrke	År 2014		År 2021		Löneökning Procent
	Antal	Lön	Antal	Lön	
Tandläkare	2 500	45 000	3 000	51 000	13
Tandsköterskor	4 000	24 600	4 000	28 300	15
Samtliga	6 500	32 450	7 000	38 000	17

Kommentar

Utan strukturrensning ökade medellönen för samtliga med 17 procent. Detta är mer än vad lönerna ökade för tandläkare och tandsköterskor var för sig. Orsaken till detta är att antalet tandläkare ökat med 500 personer år 2014–2021.

Strukturrensat för antal anställda

Yrke	År 2014		År 2021		Löneökning Procent
	Antal	Lön	Antal	Lön	
Tandläkare	3 000	45 000	3 000	51 000	13
Tandsköterskor	4 000	24 600	4 000	28 300	15
Samtliga	7 000	33 340	7 000	38 000	14

Kommentar

Med strukturrensning försvinner effekten av att antalet tandläkare ökat och för samtliga ökade lönen med 14 procent, vilket är mitt i mellan de 13 respektive 15 procent som lönerna ökat för tandläkare respektive tandsköterskor.

Strukturrensning innebär helt enkelt att *antalet* tandläkare och tandsköterskor år 2021 används även år 2014 för beräkning av medellönen för samtliga. Detta medför att löneökningen för samtliga mellan år 2014 och 2021 blir lägre med strukturrensning än utan eftersom förändringen av antalet anställda då "rensats" bort och inte påverkar den beräknade löneökningen.

Standardvägning

Vid jämförelse av löner för kvinnor och män har så kallad standardvägning använts. Standardvägning innebär i korthet att medellöner beräknas med antagande om att antalet kvinnor och antalet män är lika många inom varje yrke. För att illustrera metoden så redovisas nedan ett exempel på hur en standardvägning beräknas för en grupp med sjuksköterskor och läkare.

Exemplet visar att när flera yrkesgrupper summeras så kan detta ge en missvisande bild av löneskillnaden mellan kvinnor och män. Ett standardvägt resultat kan då komplettera bilden med att visa hur antalet kvinnor och män inom respektive yrke påverkar lönen för samtliga.

Som vägningstal, standardpopulation, har i detta exempel använts (antal kvinnor + antal män) / 2, vilket alltså ger lika många kvinnor och män inom respektive yrke.

Ej standardvägt

		Antal	Lön	Kvinnors lön i procent av mäns lön	Kommentar
Sjuksköterskor	Kvinnor	55 000	21 231	99	<i>Utan standardvägning</i> motsvarar kvinnornas lön i genomsnitt 64 procent av männens lön (23 701 / 37 323). Observera att detta är betydligt lägre än vad som gäller för sjuksköterskor och läkare var för sig.
	Män	5 000	21 412		
Läkare	Kvinnor	8 000	40 200	91	
	Män	12 000	44 400		
Samtliga	Kvinnor	63 000	23 701	64	
	Män	17 000	37 323		

Standardvägt enligt standardpopulationsmetoden

		Antal	Lön	Kvinnors lön i % av mäns lön	Kommentar
Sjuksköterskor	Kvinnor	30 000 *	21 231	99	<i>Med standardvägning</i> motsvarar kvinnornas lön i genomsnitt 96 procent av männens lön. Det är ungefär mitt i mellan vad som gäller för sjuksköterskor och läkare var för sig.
	Män	30 000 *	21 412		
Läkare	Kvinnor	10 000**	40 200	91	
	Män	10 000**	44 400		
Samtliga	Kvinnor	40 000***	25 990	96	
	Män	40 000***	27 179		

* (55 000 + 5 000) / 2 = 30 000 ** (8 000 + 12 000) / 2 = 10 000 *** (30 000 + 10 000 = 40 000)

Bilaga 2: Månadslön* för anställda efter klass, kön och sektor år 2021

* Exklusive rörliga tillägg

Sektor	Kön	Arbetare		Tjänstemän		Samtliga	
		Antal	Månadslön	Antal	Månadslön	Antal	Månadslön
Samtliga sektorer	Män	1 140 700	30 000	1 037 200	47 600	2 199 700	38 400
	Kvinnor	924 200	26 400	1 224 800	40 100	2 164 600	34 200
	Totalt	2 065 200	28 500	2 261 700	43 600	4 364 300	36 400
Privat sektor	Män	1 014 900	30 400	803 300	49 200	1 818 200	38 700
	Kvinnor	557 200	26 600	646 300	41 600	1 203 500	34 600
	Totalt	1 572 400	29 300	1 449 500	45 800	3 021 900	37 200
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	Män	2 100	28 100	3 400	47 100	24 400	30 800
	Kvinnor	6 100	25 700	2 400	36 700	8 500	28 800
	Totalt	27 100	27 700	5 700	42 800	32 800	30 300
B Gruvor och mineralutvinningsindustri	Män	4 600	34 300	2 000	50 100	6 600	39 100
	Kvinnor	900	..	1 200	43 500	2 100	40 200
	Totalt	5 500	34 500	3 200	47 700	8 700	39 400
C Tillverkningsindustri	Män	232 800	30 500	144 400	50 000	377 200	38 000
	Kvinnor	54 500	28 300	67 100	44 600	121 600	37 300
	Totalt	287 300	30 200	211 500	48 300	498 800	37 800
D+E Energi och miljö	Män	16 900	32 900	17 700	48 800	34 600	41 000
	Kvinnor	1 600	30 200	10 100	43 100	11 700	41 300
	Totalt	18 500	32 700	27 800	46 700	46 300	41 100
F Byggindustri	Män	202 000	34 500	47 100	50 700	249 100	37 600
	Kvinnor	6 300	30 600	18 800	38 600	25 100	36 600
	Totalt	208 300	34 400	65 800	47 300	274 100	37 500
G Handel och serviceverkstäder	Män	164 800	29 600	115 900	47 000	280 700	36 800
	Kvinnor	152 200	26 500	88 500	40 100	240 700	31 500
	Totalt	317 000	28 300	204 500	44 100	521 500	34 500
46 Partihandel	Män	45 900	30 500	82 600	48 400	128 500	42 000
	Kvinnor	13 300	28 300	47 500	43 600	60 800	40 300
	Totalt	59 200	30 100	130 100	46 600	189 300	41 400
47 Detaljhandel	Män	77 300	27 400	18 800	42 800	96 100	30 400
	Kvinnor	135 200	26 200	33 500	35 900	168 700	28 100
	Totalt	212 500	26 700	52 400	38 300	264 900	29 000
H Transport och magasinering	Män	114 400	29 000	27 900	44 100	142 300	31 900
	Kvinnor	22 200	28 600	19 600	37 700	41 800	32 900
	Totalt	136 600	28 900	47 500	41 400	184 100	32 100
I Hotell och restauranger	Män	67 300	26 100	9 100	37 600	76 400	27 500
	Kvinnor	73 900	25 200	8 400	34 600	82 300	26 100
	Totalt	141 300	25 600	17 400	36 100	158 700	26 800
J Information och kommunikation	Män	2 300	31 200	13 160	52 200	133 900	51 800
	Kvinnor	1 100	28 100	57 400	46 800	58 500	46 400
	Totalt	3 400	30 400	188 900	50 600	192 300	50 200
K Finans- och försäkringsverksamhet	Män	46 300	62 800	46 300	62 800
	Kvinnor	47 500	48 200	47 500	48 200
	Totalt	93 800	55 400	93 800	55 400
L Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	Män	16 700	30 800	17 300	50 900	34 000	41 000
	Kvinnor	5 800	27 300	18 300	42 100	24 100	38 500
	Totalt	22 500	30 000	35 600	46 400	58 100	40 100
M Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	Män	11 700	32 800	128 900	50 700	140 600	49 200
	Kvinnor	6 600	28 000	100 600	44 000	107 200	43 000
	Totalt	18 300	31 300	229 500	47 700	247 800	46 500
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster mfl	Män	98 500	27 800	35 100	40 200	133 600	31 100
	Kvinnor	70 500	25 400	42 600	36 600	113 100	29 600
	Totalt	169 100	26 900	77 800	38 300	246 900	30 500
P Utbildningsväsendet	Män	5 500	27 900	24 300	39 600	29 800	37 400
	Kvinnor	25 900	25 900	51 100	38 000	77 000	33 900
	Totalt	31 400	26 300	75 500	38 500	106 900	34 900
Q Vård och omsorg, socialtjänst	Män	34 700	..	21 400	45 800	56 100	33 800
	Kvinnor	97 400	..	66 200	40 100	163 600	32 200
	Totalt	132 200	..	87 600	41 500	219 800	32 600
R+S+T+U Kultur, nöje och fritid mfl	Män	21 700	27 200	30 900	39 800	52 600	34 600
	Kvinnor	32 200	26 600	46 500	35 700	78 700	32 000
	Totalt	53 900	26 800	77 400	37 300	131 300	33 000
Summa Privat tjänsteproduktion (G- U)	Män	537 600	28 600	588 700	48 900	1 126 300	39 200
	Kvinnor	487 800	26 300	546 700	41 300	1 034 500	34 200
	Totalt	1 025 700	27 600	1 135 500	45 200	2 161 200	36 900
Offentlig sektor	Män	125 200	26 200	233 900	42 300	380 900	36 600
	Kvinnor	366 400	26 100	578 400	38 500	960 400	33 700
	Totalt	491 900	26 100	812 000	39 600	1 341 300	34 600
Stat	Män	9 500	29 100	90 800	43 200	120 000	40 900
	Kvinnor	5 900	26 900	115 300	40 100	131 100	39 200
	Totalt	15 400	28 300	206 100	41 400	251 100	40 000
Kommun	Män	10 120	26 000	99 300	38 200	202 200	32 000
	Kvinnor	311 800	26 000	313 400	37 300	629 500	31 700
	Totalt	413 200	26 000	412 400	37 500	831 700	31 800
Region	Män	14 600	26 200	43 800	49 900	58 700	43 900
	Kvinnor	48 700	26 800	149 700	39 800	199 800	36 600
	Totalt	63 200	26 600	193 600	42 100	258 500	38 200

.. Uppgift ej tillgänglig eller skattningen för osäker för att redovisa

Rapporten beställs från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
Telefax: 026-24 90 26

September 2022
ISBN 978-91-566-3571-7
www.lo.se

OMSLAGSFOTO: Lars Forsstedt